

Csapó Endre

Nemzeti emigráció

Magyarságszolgálat pénz és taps nélkül

Magamról dióhélyban:

Értelmiségi, szerény jövedelmű, nemzeti érzésű, becsületes, szorgalmas, dolgozó, egészséges családban születtem 1921. november 11-én a Vas megyei Répcelakon.

Felsőkereskedelmi iskolai végzettséggel Veszprémben főkönyvelői, majd Budapesten üzletvezetői foglalkozásban dolgozva váltotta fel polgári foglalkozásomat a sorkatonai szolgálat 1943-ban, amit a IX. hadtest katonájaként Kolozsvárt és Gyergyószentmiklóson töltöttem megszakítva budapesti tartalékos tiszti kétszer negyedéves tanfolyammal. 1944 szeptemberétől Budapesten, az október 15-i elvetélt átállási kísérlet értelmese kimenetelével folytatódott honvédelmi feladatokkal részese voltam Budapest védelmének. 1945. január 20-án kezdődő orosz hadifogságom az év júniusában szerencsével és leleményességgel végződött.

Az új rendszerben az ország népe eltakarította a romokat, dolgozott abban a hitben és reményben, hogy a békeszerződés lezárja a bolsevista terror tobzódását, a szovjet megszállás megszüntével. Tájékozódtam a kommunistákkal szembenálló politikában, résztvettem a „reakciós” Kisgazda Párt, majd a Demokrata Néppárt akcióiban, a nemzeti ellenállásban.

Bizalommal, engedve az élet törvényeinek, sikeres vállalkozás mellé családalapítás szándékával megnősültem. Hamarosan kiderült, hogy nemcsak ez az egyéni vállalkozás, de az ország jövője is a bizonytalanság örvényébe jut. Az 1948-ra beérett „fordulat éve” terrorizmusának eseményeivel veszélybe került életemet gyors szökéssel menekítve februárban nyugatra szöktem. Októberben, ismét a zöld határon visszaszökve, feleséggel, héthónapos csecsemővel újra nyugatra jutva megkezdtuk emigrációs életünket, még jó ideig a visszatérés reményében.

Természetemnél fogva tudomásul veszem mindazt, amit az élet hoz, a jót is, a rosszat is. A reménytelen helyzetből a kivándorlás adott kiutat 1949 novemberében. Ausztráliában műszaki értelmiségben volt hiány, beiratkoztam gépészeti főiskolára, máris elhelyezkedtem, egy nádcukorgyár modernizálásának rajzait készítettem el, kétéves előkészítéssel sikeresen elindult a termelés. Majd Sydneyben egy országos nagy vállalat tervező irodájában ebben a szakmában dolgoztam 24 éven át, nyugdíjba vonulásig, amit a magyar heti újság alapítása érdekében korai nyugdíjazással fejeztem be 1977-ben.

Emigrációs életünket a magyar történelem különleges szakaszaként tekintetem, mindig azt keresve, mit lehet ebből kihozni a távoli haza javára. Az élet szeszélye szerint együvé került sokezer magyar sajátos társadalommá

szerveződött, ebben a műveletben kerestem és találtam meg a magam feladatát az egyesületi szervezésben és emigrációs újság alapításában, működtetésében.

Jelen írásban törekszem érzékeltetni a nemzeti emigráció természetrajzát, a világban szétszóródott magyarok százezreinek azt a különös együvé tartozását, aminek összekötő eleme a haza elvesztésének kollektív katartikus élménye volt. Ilyen többé nem lesz, a mai szétáramlásból nem áll össze mégegy olyan módon elhivatott lelki közösség. Ezért szeretném, ha sikerülne érzékeltetnem ezt a ma már jobbára kihalt, meg nem ismétlődhető történelmi esetlegességet és annak sorsát és csalódását.

Történelmi keret és bánásmód

Ausztráliában számottevő magyar bevándorlás nem történt a második világháborút követő évekig, mindaddig amíg ez a kontinensország levonta a második világháborús tapasztalatokból a következtetést: ekkora földterület megvédésére jóval nagyobb népességre van szüksége. Gazdasági megfontolás is hozzájárult ahhoz az elhatározáshoz, hogy igénybe veszik a győztes hatalmak által felállított Nemzetközi Menekültügyi Szervezet (IRO = International Refugee Organization) bevándoroltatási szolgálatát.

A háború vége Európában milliók áttelepítésével, elvándorlásával, elmenekülésével végződött. A földrajzi értelemben vett Közép-Európa (Európa közepe) hadizsákmányként a Szovjetunió katonai megszállása alá került. A megszállás elől 10–12 millió ember menekült nyugat felé 1944–45 telén. Ebben az iszonyatos exodusban oroszok, ukránok, baltiak és Közép Európa minden más népe együtt sodródott.

A háború vége 1945 tavaszán közel egymillió magyart talál az Európát megfelelő demarkációs vonal, a hírhedt, később Vasfüggönynek nevezett politikai határ nyugati oldalának országútjain.

A győztesek együttműködéseként a nyugatra menekült magyarok között valóságos embervadászatot rendeztek az egykori 1919-es tanácsköztársasági bolsevisták, néhányuk ezúttal már mint az amerikai hadsereg tisztjei. Ezek szállították a börtönök, megsemmisítő táborok és akasztófák részére a két háború közötti idők politikai, polgári és katonai vezetőit, a közigazgatás sokszáz alkalmazottját. Három évbe telt, amíg a győztes nyugati hatalmak megsokallták a magyarországi bolsevizmus embertelenségeit, megállították a menekült magyarok hazakényszerítését, és megadták a magyarok részére a „politikai menekült” osztályozást. Tengerentúli kivándorlásra csak ezt követően, 1948-tól nyílt meg a lehetőség magyarok számára.

A már említett menekültügyi szervezet, az IRO, bonyolította le a nyugati országokból, főleg Németországból, Ausztriából és Olaszországból a nagyjából menekülttáborokban élő milliós tömegek szétvándoroltatását olyan tengeren túli országokba, amelyek igényt tartottak bevándorlókra. A szerződő országok részére az IRO csak olyan személyeket szállított, akik megfeleltek a szűrővizsgálatok követelményeinek, amit a CIC (Counter Intelligence Corps)

végzett. Alaposan kikérdeztek mindenkit (egyeztették a magyarországi bolsevisták „háborús bűnös” listájával) és aki nem volt érintett, az eredményről igazolványt kapott. Ezen kívül egészségi, munkabírási vizsgálatoknak vetették alá a jelentkezőket.

Az elvándorlásra ezekben az években a magyar hazátlanokat sokkal kevésbé a tengerentúli országok lehetőségei, mint inkább az európai helyzet kilátástalansága készítette. 1948–1950-ben senki nem gondolta, hogy Németország fél évtized alatt talpraáll. Ellenkezőleg, általánosan élt a további szovjet előnyomulás előérzete, ezt mutatta az akkori világpolitikai helyzet. Ettől függetlenül a tengeren túli kivándorlást választó magyarok többsége átmenetinek tartotta elvándorlását, mert egyszerűen elképzelhetetlen volt számára, hogy fél-Európa és hazája egész életére szóló időre megszállás alatt maradhat. Reményeit táplálta a nyugati államokban növekvő szovjetellenes hangulat, amit az oroszok brutalitása és a szovjet diverzió terjedése váltott ki.

Az IRO által már megszűrt elvándorolni szándékozókát a felvevő országok Európába telepített szervei is megszűrték. Betegeket, öregeket nem vittek, hiszen céljuk az azonnal termelő munkára állítható férfiak és nők befogadása volt. Kanada például csak életerős, fiatal és egyedülálló férfiakat és nőket vett fel szerződéssel. Házastársak egyedülállóként jelentkeztek, remélve az újra egyesülést, a gyakorlat azonban sok válást eredményezett. Egyes dél-amerikai országok és Ausztrália emberségesebbek voltak, gyermekes családokat is befogadtak, akár nagyszülőkkel terhelt is. Ausztráliába az állami bevándoroltatási program keretében 1948 és 1952 között kb. 17 ezer magyarországi magyar érkezett. A munkavállalók hajóokmányaiban a foglalkozás rovatban egyöntetűen azonos gumibélyegzős bejegyzés szerepelt; *labourer* (testimunkás) a férfiaknak, és *household duties* (háztartási munka) a nőknek. A munkavállalók szerződéssel kötelezték magukat két évi közmunkára, aminek módját és helyét az állami munkaügyi hivatal írta elő. Ez a legtöbb esetben fizikai munkakötelezettséget jelentett, de értelmesebbek, főleg iparosok, műszaki végzettségűek könnyen kiemelkedtek a tanulatlan munkások köréből.

A bevándorló hajókon primitív körülmények között átlag harminc napig tartó út után Ausztrália különböző kikötőibe megérkező magyarok eléggé szétszórva kerültek partra, és rövid tábori elhelyezés után még további szétszórással kapták meg első munkahelyüket. Amint a munkavállaló lakást tudott bérelni, a családtagok követhették őt a táborokból. A bevándorlót ugyanaz a bér illette meg, mint ausztrál munkatársát. A két év letelte után a korlátozások alóli felmentést tartalmazó állandó letelepedési igazolványt kaptunk, fenntartva a cím- és munkahelyváltoztatás bejelentési kötelezettségét. Öt év elteltével lehetett kérvényezni az ausztrál állampolgárságot és a *British Subject* osztályozást, ami utóbbinak akkor még volt jelentősége. Az állampolgárság felvételét nagyon erősen szorgalmazták, az ötéves várakozási időt később kettőre csökkentették.

Kik kerültek Ausztráliába? Az ellenséges előnyomulás során katonai és közigazgatási szervek, állami és közületi intézmények, országgyűlés, minisztériumok kiürítési és nyugatabbra költözési parancsot kaptak. A háború vége Ausztriában és Németországban találja őket. Számosan családdal együtt kerültek országon kívülre. Voltak, akik Székelyföldről, Erdélyből menekültek a harcok elől, egy részük nem tért vissza, tovább húzódott nyugat felé. Voltak akik a kiürítési parancsnak engedelmeskedve keltek útra.

A magyar társadalom minden rétege képviselve volt az Ausztráliába érkező hajókon, de az értelmiségiek, diplomások száma meghaladta az országos átlagot, és a hajón érkező lengyelek, ukránok, egyéb szlávok értelmiségi arányát is messze felülmúlta a magyaroké. A magyar bevándoroltak között magas arányban voltak társadalomszervezéssel kapcsolatos foglalkozásúak; a közigazgatás, a katonai nevelés, a közoktatás, a tájékoztatás és hitoktatás terén gyakorlott személyek hamarosan létrehozták a magyar emigráció intézményeit, egyesületeit, célszervezeteit. Jelentős számban voltak közöttünk a háborús évek kormányhatalmi szervezeteinek, politikai pártoknak volt tagjai. Mindez – párosulva azzal a ténnyel, hogy teljesen „magyarmentes” kontinensre jöttünk – azt eredményezte, hogy Ausztrália magyarságának karakterét azok alakították ki, akik ide egyszerre megérkeztek a negyvenes évek végén. Iskolázottság, világnézet, szokások, reflexek tekintetében a Horthy-idők Magyarországnak fiai-lányai voltunk: hazaszeretők, nemzeti érzésűek, mérsékelt vallásosság mellett is feltétlen istenhívők, szorgalmasak, családszeretők, az idősekkel, műveltebbekkel szemben tisztelettudók – persze cseppet sem hijján a mindig megvolt magyar hibáknak – de ezeket a jó tulajdonságokat, bármennyire is természetesek voltak valamikor, fel kellett sorolni, hisz ezek módosulásától „maradtunk le” az otthoni fejlődésről.

Mégegy fontos dolog: a kormányzói Magyarország minden más mellett abban is bizonyította demokratikusságát az utána következőkkel szemben, hogy önszervező társadalom volt. Talán túl sok is volt a szervezet, ami itt Ausztráliában is hirtelen megalakult, pedig ezekhez az ausztrál államtól semmiféle biztatást nem kaptunk, még kevésbé anyagi támogatást. A magyar egyesületi élet tehát a partralépéssel kezdődött Ausztráliában. Pedig nem volt könnyű az itteni élet elkezdése, a nyelvi gát, új szakmák tanulása, a családi fészek megteremtése, mind embert próbára tevő gyakorlat volt.

Az emigráció jellege

A magyar bevándorlók az ausztrál federáció tagállamai között rendszertelenül szóródtak szét, de a többség Melbournebe és Sydneybe került. E két nagyváros közül Sydneyben lakik valamivel több magyar, ennek ellenére a magyar egyesületi élet Melbourneben lényegesen intenzívebb és színesebb lett és maradt mind a mai napig. Szociológiai különlegesség az is, hogy a kezdeti években – amely időszak az egzisztencia megalapozásának ideje mindenki részére –, a létrejött magyar egyesületekben nem az integráció elősegítése

képezte az összegyülekezés célját és értelmét. Ami a célt illeti, ahhoz meg kell érteni, hogy a szervezetek tagjai lélekben még nem érkeztek meg Ausztráliába, helyesebben még benne élnek a háborús összeomlás pszichózisában, aminek veszélyei ellen azzal védekeznek, hogy ragaszkodnak minden értékhez, amiről úgy tudják, hogy a szülőhazában a rombolás áldozata lett. Nemcsak természetes módon folytatódott, de szinte reakciószerű lendületet is kapott ebben az emigrációban a hazafiúság és a vallásosság. Alapvető szervezési alkatelemmé váltak e két ideológiai alap értékei minden egyesület részére. Az egyesületek alapszabályaiban természetesen jelenvolt a meghatározás: keresztény világnézet, a kommunizmus elvetése mint tagsági követelmény, Magyarország felszabadítása, mint a közösség célja.

Ez az emigráció nem tartotta magát gazdasági emigrációnak, mint ahogy eredetét tekintve nem is volt az. Ez az emigráció igazából menekültként hagyta el a hazát, politikai emigránssá már kint vált. Voltak természetesen ebben az emigrációban olyanok is, akik Magyarországon politikusok voltak, vagy politikai mozgalmak tagjai voltak, de az emigráció politikai arculatának kiépítésében és politikai cselekményeiben az egykori politikusoknak nem sok szerepe volt.

Mi magyarok a többségében szláv bevándorlók között is hátrányos helyzetben voltunk, az „ex-enemy” (volt ellenség) bélyeg rajtunk volt. Az ausztrál frontharcosok szórakozó klubjába például ezen az alapon nem vettek fel magyart nagyon sokáig, pedig jól esett a szervezet egyik magasrangú tisztjének megmagyaráznom a vietnámi háború idején, hogy a második világháborúban ők harcoltak rossz oldalon, nem mi.

A magyar név megint szép lett...

A korai időknek ex-enemy bélyegei hamarosan eltűntek, a magyarok általában megállták a helyüket, keményen dolgoztak és komolyan építették a jövőjüket. Túlnyomórészt családi kötelékben érkeztek, és ha a családon belül két vagy több személy munkába tudott állni, hamar elérték az átlag ausztrál életszínvonalát. Nagyon sokan öt évi európai hányattatás, lágerélet, nélkülözés után kerültek abba a kedvező helyzetbe, hogy munkájukért végre értékálló pénzt kaptak.

Ez a korai (1949–1952-ben érkezett) emigráció még a megszállás előtti munkamorállal, értékítélettel, tisztelettudással állt a munkájához. Itt kamatozott végre mindaz amit a két háború közötti magyar társadalom a nevelésbe és iskoláztatásba befektetett. Csak szorgalom kellett, és a fiatalabbja átképző tanfolyamokkal szellemi pályára juthatott, a háború utáni konjunktúrában szükség volt mindenkire. Az idősebbek, köztük magasrangú katonák, volt közalkalmazottak a régen talán lenézett foglalkozásokban, gyári munkában szorgoskodva, elfogadták az élet ilyen fordulatát, és takarékos előrelátással és emelkedési szándékkal iskoláztatták gyermekeiket, akik közül nagyon sokan neves mérnökök, orvosok, professzorok stb. lettek.

Ausztrália folytatta a bevándorlási programot, de a magyarok tömeges bevándorlásának ideje 1952-re befejeződött. Még jöttek szórványosan, de az ötvenes évek közepére a magyar szervezeti élet kialakult, a később érkezők nagyon kevés újat alapítottak, azzal is inkább becsatlakoztak a már meglévő keretbe.

Az ausztrál kormányhatóságok tisztában voltak a várható nehézségekkel, amik jelentkeznek általában a bevándorlók beilleszkedése során. Idejekorán létrehoztak olyan szervezeteket, amelyek a bevándoroltak letelepedését, beilleszkedését elősegítették. Nagyon bölcsen nem sűrgettek semmiféle asszimilációt, ellenkezőleg foglalkoztak a bevándoroltak szervezeteivel. Egyesületeink szövetségeit, vezetőit elismerték a magyar közösség szószólóiként. Nemzeti ünnepeink (március 15, Szent István napja, később október 23) sydneyi és melbournei rendezvényein nem egyszer szövetségi miniszterelnök volt a vendégszónok, a bevándorlási miniszter szinte elmaradhatatlan volt, nem szólva egyéb előkelőségekről.

Politikai nézetünk felértékelődik...

Az ötvenes és hatvanas éveket az ausztráliai magyar emigráció „diplomáciai aranykorának” nevezhetjük, de még ezt követően is tart a jó kapcsolat az ausztrál politikai körökkel. Az „aranykor” alapvetően a nyugati országok társadalmának a kommunizmussal szembehelyezkedése időszaka. Ebben a témakörben a magyar emigráció értékes tapasztalatokkal segítette a tisztánlátást. A „nagy politika” áramlatai viszont másutt és másfelé görgették a világpolitika folyását, és részben megértjük az amerikai magyar emigráció sikertelensége okait, náluk nem volt meg az a tiszta emigrációs képlet, ami nálunk, egyívású, egyszerre érkezetteknek, de kérdés, ha meg lett volna, jutottak volna-e valamire abban a politikai nagyüzemben, ahol a magyar lobby erejét ezerszeresen meghaladó egyébirányú befolyásoló erők szorításában már az amerikai politikában is háttérbe szorul az a politikai jelleg, amit valamikor mint jellemző puritán protestáns amerikai karakternek neveztek. Az amerikai hivatalos antikommunizmus csak a közvélekedés megnyugtatóját szolgálta, a nagypolitika más vonalon futott.

A magyar egyesületi szervezkedés sokirányú volt. Egyes szervezetek a magyar kultúra ápolását tűzték ki célul, az egyházközségek a hit gyakorlását, az iskolák a gyermekek magyar-tanítását, voltak sportegyletek, színjátszó társulatok, történelmi társaságok – széles a skála. A társadalmi szervezeteket egybefogó szövetségek szintjén azonban már jelentkezik az emigrációs politika. Az ötvenes évek első felében a nemzetközi politika terén a lehetőségek határain belül volt a Szovjetunió valamilyen megrendszabályozása. Számos jelenség előtt értetlenül álltunk, amire majd csak később kaptunk választ, de még a magyar forradalom előtt vagyunk, amikor Kína kommunista állammá válik, amikor a Szovjetunió állítólag az atombomba birtokába jut, amikor világszerte kommunista zavargások vannak, amikor az amerikai egyetemeken a

kollektívizmust tanítják pozitív példaként, ugyanakkor az Egyesült Államok „kommunista-ellenes politikát folytat”, aminek bizonyítékeként Koreában védelmezi a szabad világot, de az offenzíva megbicsaklik, Washington a győzelem előtt leállítja a hadműveleteket a 38-as szélességi körön, létrehozva ezáltal két Koreát, amiben benne van egy újabb kommunista állam véglegesítése. Ezt a mai napig sem számolták fel.

Megdöbbenve tapasztalta a nemzeti emigráció, hogy a nagyhangú amerikai antikommunista szövegek ellenére, amikor az amerikai kormány a Kelet-európai országok felszabadítására tesz féreérthetetlen utalásokat, amikor létrehozza és állami fizetési listára teszi a rabnemzetek emigrációinak „nemzeti bizottmányait”, a New York-ban létrehozott *Magyar Nemzeti Bizottmány* részben a kommunizmus korábbi kiszolgálóiból áll össze, teljesen mellőzve a magyar emigráció szervezeteit és neves személyiségeit. Ugyanilyen mellőzés és válogatás történt az Amerika Hangja Rádiónál és a Szabad Európa Rádiónál. Majd amikor az amerikai propaganda által forradalomba heccelt magyarok szabadságharcát amerikai rákacsintásra az oroszok leverik, az amerikai kormány meneszti a Kelet-európai emigránsokból összeállított nemzeti bizottságokat, és hamarosan elismeri a Kádár-kormányt – világosodik meg a kép a nemzeti emigráció előtt. A korabeli hangulat érzékeltetésére egy akkori írást idézek, **Padányi Viktor** 1959 elején írta az alábbiakat:

„A magyar sorsot formáló európai földrengés tektonikus erői immár három magyar emigrációt rétegeztek egymásra a második világháború óta [akik a hazát 1945-ben, akik 1947-ben és akik 1956 következtében hagyták el – CsE]. Az első és a harmadik között nincs lényeges különbség. A tett és a körülmény, amely az első és a harmadik magyar földcsuszamlást elindította, minden lényeges vonásában ugyanaz. Az, ami az emigrációs földcsuszamlás két tektonikus rétegét karakterizálja, nem valaminő »világnézeti« jelleg, hiszen a vonakodó magyar lélekre nemhogy az egyetlen háborús »fasiszta« félesztendő, hanem a tíz »kommunista« esztendő sem tudott »világnézetet« erőszakolni, hanem egészen más. Az, ami az emigrációs földcsuszamlás két tektonikus rétegét karakterizálja, az hogy oroszellenes, harcos és a »világnézeti« szempontokat habozás nélkül félrelökve, mindenekelőtt – magyar. Lényegadó jellemvonása mindkettőnek ez, és ez a jellegadó vonás mindkettőben hajszálpontosan ugyanaz. Ha van közöttük valami enyhe különbség, akkor ez nem a belső karakterben van, hanem abban a külső körülményben, hogy az első réteg Magyarországnak szüksége volt a németekre az orosz veszély miatt, de a harmadik réteg Magyarországnak nem volt szüksége az oroszokra, mert nem volt német részről veszélyben. Az emigráció első és harmadik rétegszelvénye közé került vékonyka második réteg jellegadó vonásai már merőben mások. Ennek a rétegnek a számára az orosz uralom nem megszállásként, hanem »felszabadulásként« jelentkezett, s ha csalódott, legfeljebb abban csalódott, hogy a forró gesztenyét kikaparó orosz erő a gesztenyét megtartotta magának. Ez a réteg a magyarországi orosz uralomnak nem tagadását, hanem igenlését képviselte

odahaza, mégpedig nemcsak optimizmusból és gyávaságból, hanem az ország védelmével szemben tanúsított előzetes magatartásának erkölcsi kényszerénél fogva is. Ez a kategória, amely ennek a második rétegnek lényegét adó magját jelenti, orosz oldalra állt és az orosz győzelemért dolgozott már a harc alatt, ennél fogva az orosz felszabadítónak kellett hirdetnie. Annak kellett hirdetnie a szituáció következtében, amelybe jutott, hiszen az orosz ellenségnek állítani és eszerint állni vele szemben, a magyar önvédelmi harc szabotőrjének és »ellenállóinak« részéről az előzetes hazaárulás nyílt beismerését jelentette volna. Ez a körülmény formálta ki a nemzethez való viszonyukat odahaza, és határozza meg az emigrációhoz való viszonyukat idekint. Az első emigrációs réteget pontosan ugyanazon oknál fogva kell »fasisztának« állítaniok, mint ami miatt az orosz »felszabadítónak« állították, hiszen, ha az orosz nem »felszabadító« volt, hanem ellenség, nemzeti veszély és brutális imperialista, akkor az első emigrációs rétegnek nem a »fasizmus« a lényegadó vonása, hanem a hazájuk jogos, indokolt sőt kötelező védelme, ez pedig még akkor sem »fasizmus« ha »fasiszták« csinálják. Az első emigrációs réteg »fasiszta« stigmájára az ő hazaárulásuknak, az ő börtöneiknek és akasztófaiknak van kétségbeejtően szüksége. Az ő attitűdjük nem az elbukott harcosok komorsága, akik tönkretett hazájukért gyűlölik az orosz, hanem az elkergetett cselédek dühe, akik kígyót-békát kiabálnak a volt gazdára, akit pedig csúszva-mászva dicsértek azelőtt, hiszen ők pontosan úgy viselkedtek és pontosan ugyanazt csinálták tizenkét évvel ezelőtt, mint Kádár Jánosék ma. A két és félével ezelőtti magyar forradalom – amelynek »nemzetpusztító és hazaáruló esztelensége« semmivel sem marad mögötte a tizenégy évvel ezelőttinek – mindenesetre nemcsak a magyar kommunizmus sunyi legendáját ütötte agyon, hanem a magyar fasizmusét is, és a tizenkét évvel ezelőtti akasztófa egyre fenyegetőbb sötétlenek a világ jelenlegi atmoszférájában. Az első emigrációs réteg nem reagál többé a »fasizmus« önigazolásból kimondott vádjára. Az első emigrációs réteg hangtalanul és sötét arccal egyszerűen csak a harmadikra mutat, és a most folyó magyarországi politikai mérsárlás kísértetfényénél saját akasztófaikat kéri számon a – másodiktól.”

Padányi írása erős kontúrokkal érzékelteti az emigrációban feszülő indulatokat, amelyek eredete azokban a történelmi helyzetekben van, amikbe az említett rétegeket a „tektonikus” erők behelyezték. Az oroszok elleni végsőig viselt harc – aminek természetessége akkor megkérdőjelezhetetlen volt –, a mégis bekövetkezett összeomlásban „értelmetlennek” tűnhetett és kriminalizálása elfogadhatónak tűnt, de a megszállás állandóságának, az ország megerősökölésének, kifosztásának, múltja, erkölcsi, fizikai léte elleni erőszaknak a fényében és a forradalmi szabadságharc és az újabb megszállás tényeiben a hon védelme mégis erkölcsi igazolást nyert. Ez adott újra tartást a nemzeti emigrációnak azok után is, amikor a köztes réteg diplomáciai tündöklésének napja leáldozott New Yorkban, amikor már nem kápráztatták az amerikaiak az antikommunizmust.

Az emigráció rétegződése, a Padányi Viktor rövid vázlatában bemutatott képlet, a gyakorlati élet szintjén természetesen nem ilyen élesen elhatárolt. Jelen voltak az első rétegben olyan elemek is, amelyekkel nem lehetett közösséget vállalni, voltak olyan személyek akik a nyilas párthatalom „jogfolytonosságának” alapján az emigrációban is a „hatalom” birtoklásáért hadakoztak, bejelentkezve az egyesületekbe a vezető pozíciókra vadásztak, miközben az emigráció egységét hirdették, természetesen csak a vezetésük alatt.

A harmadik réteg, az „ötvenhatosok”, még kevésbé volt egységes. A nyugati világ csak szavakban kifejezett szimpátiája bizonyosságául gondoskodott arról, hogy a forradalom és a megtorlás menekültjeit hónapokon belül elszállítsa a magyar határ közeléből, mégpedig válogatás nélkül. Így a Vörös Terror kétes elemeinek, a nyitott határok vonzására megindult kalandoroknak, és melleleg a menekülő szabadságharcosoknak furcsa keverékéből kapott frissítést az ausztráliai magyar kolónia. A köztes rétegnek (a „negyvenheteseknek”) nem volt célpontja ez a kontinens, hiszen őket, a „fordult éve” emigránsait politikai szerepre szánta az Egyesült Államok abban az időszakban, amikor retorikája a kommunizmussal való szembenállást hirdette. Nem voltak ők mindannyian muszkavezetők, még kevésbé voltak felelősek a háború utáni akasztásokért. Tény azonban, hogy sokan közülük otthon maradtak volna, ha nem kerültek volna komoly veszélybe az egypártidiktatúra bevezetése idején. Ők azok, akik komolyan vették, hogy a szövetségesek a „demokrácia biztonságáért” harcoltak, akik a Szövetséges Ellenőrző Bizottság által engedélyezett politikai pártokban a polgári demokráciát képviselték. Persze volt köztük jó néhány beépített „tégla”, akik elvégezték ezeknek a polgári pártoknak belső szétzüllesztése feladatát. De voltak közöttük becsületes szándékú magyarok is, akik ezeknek az engedélyezett platformoknak a felhasználásával remélték korlátok közé szorítani a kommunistákat, mert bíztak a megszállás szerződéses és kinyilatkoztatott megszűnésében.

Politikai aktivitás tekintetében a három réteg közül – amelyeket a könnyebb csoportosítás érdekében nevezünk „45-ös”, „47”-es és „56-os” emigrációnak – nem az első és a harmadik réteg, hanem csak az első és a második réteg tekinthető szívósan tevékenynek. A harmadik réteg mintegy 15–16 ezres Ausztráliába került csoportjából csak néhány ezerre tehető azoknak a száma, akik – tevékenyen illetve lélekben – azonosulva a forradalommal és a szabadságharccal, politikai emigránsoknak tekinthetők. Őket az első időkben a 45-ösök karolták föl, és szervezték meg, és amikor már önálló szervezeteik is voltak, váltak támogatóikká, szolgáltatták rendezvényeik részére a közönséget.

Ötvenhat szellemiségéhez Ausztrália közönsége és kormányzata (a baloldali Labor pártot kivéve) lelkes szimpátiával viszonyult, és ennek az érzésnek az állandósítására a magyar szervezetek nagy súlyt helyeztek; tájékoztató füzetekkel, évfordulós rendezvényekkel, ausztrál újságokban elhelyezett közleményekkel, felvonulásokkal, szabadtéri gyűlésekkel, memorandumok küldésével, könyvtárak, iskolák jó anyaggal való ellátásával ébren tartották a

magyar szabadságharc ügyét, ami egyúttal a bolsevista-ellenes szellem fennmaradását is eredményesen megcélozta.

Egyoldalú felértékelés **Borbándi Gyula** 1985-ben megjelent könyve, amelynek címe: *A magyar emigráció életrajza 1945–1985*. A dicséretes szorgalommal összeállított 510 oldalas könyvnek meghatározó szerepe van máris, és lesz a jövőben is, mint az emigráció történetének legfőbb forrásmunkája, de azzal a veszéllyel, hogy ha nem kerül piacra hasonló formátumú történetírótól bíráló kritika és kiegészítés – vagy ami legfőképpen szükséges lenne, egy átfogó tárgyilagos emigrációtörténet –, az emigráció története azokkal a részrehajló ferdítésekkel, aránytalanságokkal és tévedésekkel rögződik, amit e könyvben helytelenítünk.

A könyv megírásának nyilvánvaló célja volt emléket állítani a 47-es emigrációnak, vagyis azoknak, akik 1945-ben politikai szerephez juthattak, annak során, hogy az oroszok megengedték Magyarországon a többpártrendszer bevezetését, természetesen erős megszorításokkal, nagyjában olyanok szereplését, akik az összeomlás előtt baloldalinak számítottak. A taktika így utólag nyilvánvaló: e módszerrel – a polgári pártok működésének engedélyezésével –, előálltak a kommunizmussal szembenálló személyek, akiknek a félreállításával és a terror bevezetésével megszűnik az ellenzék. Ezek jó része szimpatizált a szocializmussal, és megéltek volna szépen a kommunisták mellett, esetleg szolgálatában, ha Rákosi nem lépett volna fel velük szemben olyan nyersen.

Persze ezeknek a nyugatra menekült része is emigráció a szónak saját értelmében, de semmiképpen nem monogám képlet, közöttük is volt sok derék magyar ember, például **dr. Pócza Lajos** demokrata-néppárti képviselő, de olyanok is, akik megtértek, ha nem előbb, Kádár kebelére. Ausztráliából a féltucat között ilyen volt **Nagy Kázmér**, akiről itt alább szólnom kell. Borbándi Gyula könyvének 201-ik oldalán írja: „*Az Ausztráliába került magyar bevándorlóknak is a beilleszkedés, a gyökéresetetés, az egyéni és családi egzisztencia volt a legsürgetőbb és legnagyobb gondja. Itt minden más országnál jellemzőbb volt, hogy a menekült csak legalul kezdheti el, és a Kelet-Közép-Európából érkező emigránsok a kezdeti években aligha gondolhattak magyar intézmények kiépítésére.*”

Az utolsó gondolattal van csak baj, fentebb éppen azt emeltem ki, hogy milyen gyorsan létrejöttek a szervezetek. Rövid három év alatt Sydneyben is és Melbourneben is már szükségét látta a sok egyesület, hogy szövetségekbe tömörüljön, ami a módszeres politikai munka kezdetét jelzi. 55-ben már létrehoztuk az Ausztráliai Magyar Szövetséget Sydney, Melbourne és Adelaide szövetségeiből. Ebben részem volt, mint a NSW-i Magyar Szövetség akkori főtitkára.

Borbándi nem valami szerencsésen válogatta ki informátorait. Az ausztráliai **Kuncz Egontól** azt idézi, hogy „*az új emigránsok politikai szervezetei – bármily ígéretesek is voltak kezdetben – nem bizonyultak tartósaknak, az 1956-ot követő*

években, de még inkább a hatvanas években sorvadásnak indultak.” A sorvadás kifejezés további harminc-negyven évvel később is igaztalan és erősen túlzó lett volna, a századfordulótól már a kiöregedés természetes folyamatával, tehát nem érdektelenség vesztése miatt indult hanyatlásnak az egyesület élet. De önmagával is ellentmond, például könyve 330-ik oldalán azt írja: „Az egyesületek száma tekintélyes. Ezeket a tartományi csúcsszervek – Victoriai Magyar Szövetség, New South Walesi Magyar Szövetség stb. fogják össze. Ezek felett áll az Ausztráliai Magyar Szövetség.” Ugyanezen az oldalon említi Borbándi Gyula, hogy a melbournei Magyar Ház építését 1980-ban kezdték meg. Hozzátehetjük, azóta is egyre épül és szépül, és a világ „magyarházai” sorában a legszebb és legnagyobb. Az is jelent valamit, hogy a hatalmas telekre 1996-ban templomot is építettek, ami valóságos építészeti remekmű, harangot Magyarországról hozattak.

Az *Ausztráliai Magyar Szövetség* háromévenként rendezte meg az országos méretű *Magyar Találkozókat* négy évtizeden át, tíz napon át tartó gazdag műsorral –, ez sem a sorvadás tünete. A 70–80-as években még 20–22 magyar népi táncsoport lépett fel többszáz ausztráliai fiatal magyarral a találkozókön.

A Borbándi-történet ausztráliai vonatkozásainak másik informátora, Nagy Kázmér, akiről, újságjáról, részére szimpatikus nézeteiről könyvében számos helyen megemlékezik. Nagy Kázmér sajtótevékenységére valóban ráillik a mondás: az ötvenes évek közepére már elsorvadt. Nem az íráskészség hiányzott nála, ezen a téren eléggé tehetséges volt. Amit elképzelt, az egyszerűen: nem ment. Úgy gondolta, hogy a sydneyi magyarok akkor még (az első két évben) egyetlen nyomtatott újságjában népidemokrata átnevelést vállalhat.

Kezdetben csak papok kaptak engedélyt újságkiadásra. Sydneyben a jezsuita **Forró Ferenc** *Dél Keresztje* címen indított néhány oldalas, kis alakú kéthetenként megjelenő nyomtatott újságot. A 47-es emigráns Nagy Kázmér valamilyen hazai újságírói múlt alapján 1954-ben megkapta a lapot szerkesztésre, majd amikor már nem kötődött a lapkiadás papi személyekhez, a lapnak kiadója is ő lett. Érdekes egybevetni, miképpen jellemzi Borbándi Gyula könyvében NagyKázmér újságját és az itteni egyéb lapokat:

„A Dél Keresztje c. lapot Forró Ferenc jezsuita szerzetestől 1954 decemberében Nagy Kázmér vette át és szerkesztette 1956 decemberéig, majd 1957 januárjától új néven, mint Független Magyarország jelentette meg. A Sydneyben havonta kétszer megjelenő lapnak tehetséges munkatársai voltak és különösen a magyarországi eseményekről szóló beszámolóit tűntek ki józan, nyugodt hangjukkal, tárgyilagos és kiegyensúlyozott ítéletükkel... Különösen kivált színvonalával, elsőrangú világpolitikai és magyar tájékozottságával, témaérzékenységgel és politikai mérsékletével.”

Az ausztráliai emigráció újságjait nem nevezi néven, mindössze ennyit közöl: *„A negyvenhetes sajtóorgánumokkal vagy a politikailag kevésbé elkötelezett lapokkal párhuzamosan szaporodtak azok az újságok és közlönyök is, amelyek szemléletben és törekvésben közelebb álltak ahhoz, amit a korabeli*

szóhasználat emigrációs jobboldalnak nevezett. Ennek jellemző vonásai voltak a nemzeti jelleg tüntető kihangsúlyozása, a kereszténységnek politikai állásfoglalásként való kezelése, bizonyos rokonszenv tekintélyi elvek érvényesülése iránt, hajlam a magyar közelmúlt megszüpítésére, idegenkedés liberális, szabadongondolkodó, republikánus eszméktől, könnyörtelenség, kemény kéz, meg nem alkuvás követelése a világnézeti és politikai ellenféllel szembeni küzdelemben.”

Még egy érdekesség, és ezzel nagyjából ki is merül mindaz, ami az ausztráliai magyarokról megtudható Borbándi Gyula könyvéből: „*Az Ausztráliába került magyarok között egyetlen jelentősebb közéleti személyiség volt, Barcza György, volt londoni követ, aki hamarosan a magyarok elsőszámú képviselőjévé lett, s akit a mintegy 200 000 kelet-közép-európai bevándorlót összefogó Ausztráliai Bevándorlók Egyesített Tanácsa 1953-ban elnökévé választott.*”

Csupán csak azért foglalkozom Borbándi Gyula könyvével, mert szeretném, ha valahol nyoma lenne annak a figyelmeztetésnek, hogy „A magyar emigráció életrajza” ausztráliai vonatkozású részei teljesen hamisak és megbízhatatlanok. Nagy Kázmér soha semmiféle magyar megmozdulásra, nemzeti ünnepre, emigrációs összejövetelre nem ment el, az egyesületi életről állandóan lekicsinylő megjegyzéseket tett újságjában. Ugyanakkor igyekezett életre kelteni baloldali szervezeteket, csak éppen követőket nem talált. Újságja, a *Dél Keresztje*, nem tudta fenntartani magát és eltartani a szerkesztőjét. Az ötvenhatos forradalmat követő hónapokban nagyobb pénzhez jutott, kifizette a nyomdaadósságát az egyetlen magyar nyomdánál, és nagyobb formátumban *Független Magyarország* címen új lapot indított, ami elvegetált kellő számú olvasó hiányában még hat évig. Ehhez a laphoz beszervezett külföldi írókat a 47-esek táborából – nekik szól a fenti dícséret. Ezeknél sem hiányzott a színvonal, de abban megegyeztek, nem a kommunizmus ténye, hanem a mikéntje juttatta őket emigrációba. Az ő emigrációjuk merőben más volt, mint azoké, akik a kommunizmus menekültjei, áldozatai voltak 1945-től és ismét 1956-tól.

Ami Barcza Györgyöt illeti, szervezett volna valamit, de senki sem követte, amit mások szerveztek, azt lenézte, dölyfösen viselte magányos önmaga előkelőségét, ápolta londoni követi missziójának kétes emlékeit. Sehol nem képviselte a magyarokat, én magam soha nem is láttam őt, pedig 1954-től a NSW-i Magyar Szövetség főtitkára voltam. A szövetségi hálózatot **dr. Megay László** szervezte meg, ő lett az Ausztráliai Magyar Szövetség első elnöke 1955-ben.

Politikai emigráció

Az ausztráliai magyar emigráció lényegében politikai emigráció volt. Nem az tette politikaivá, mintha politikusokként kényszerültek volna emigrációba, hanem attól öltött politikai jelleget, hogy az összeomlás és megszállás

következtében hazatérésüket politikai töltetű akadályok tették lehetetlenné. Ha nem így történik, hazamentek volna, hiszen nem kivándorlási céllal hagyták ott hazájukat, szeretteiket, vagyonukat, megélhetésüket, jövőjüket. A kommunizmust joggal gyűlölték, és sorsuk jobbrafordulását annak bukásában látták. Természetes, hogy e bukás érdekében megtettek mindent, amit csak lehetett. Az alap-motiváció tehát a kommunizmus elutasítása, és e negatívummal szemben áll a nemzeti érzésnek és a keresztény világnézetnek a megvallása, mint szellemi fegyvertár, mint a küzdelem erkölcsi alapja. Ezeket a visszavágó szellemi erőket a magyarságot mint összességet, és személy szerint mindenkit ért üldözés és támadás tette cselekvő erővé, és annak gyakorlása hozta létre a nemzeti emigrációt.

Két nagyon erős szervezet már készen érkezett Ausztráliába, csak az itteni kereteket kellett létrehozni. Egyik a *Magyar Harcosok Bajtársi Közössége*, a másik a *Magyar Szabadság Mozgalom*. Mindkettő már létrejött Németországban illetve Ausztriában. A Magyar Harcosok Bajtársi Közössége Ausztria angol megszállási zónájában indult angol biztatásra 1947-ben, abban a hangulatban és bizonytalanságban, hogy előfordulhat szovjetorosz támadás további európai területek elfoglalása érdekében, ami visszaszorításukat követelné meg. Ilyen eshetőségre elkészülve biztatták a nyugatra került magyar katonákat a szervezkedésre, együtt tartására. Mennyire volt őszinte ez az indokolás, nem tudhatjuk, csak azt, hogy a vasfüggöny jobbról-balról lezárult. Ebben a feszült nemzetközi légkörben jött létre a magyar katonai emigráció egyetlen nagy szervezetben. Az emigrációnak ez az első „1945-ös” része a Vasfüggöny nyugati oldalán jó fele részben katonákból állott, akiknek zöme hajlandó lett volna harcba szállni Magyarország felszabadítása érdekében. Katonákról és nem politikusokról lévén szó, ebben a közösségben a kommunista-ellenes szemlélet kezdettől fogva világnézeti alapállás volt, és máig is az maradt. A katona nem csuszkál egyik pártból a másikba, nem köt elvtelen kompromisszumokat a politikai színváltások idején, nem is kötődik semmiféle politikai párthoz. A pártok szerinti politizálás nem jellemezte a '45-ös emigrációt.

A két háború közötti időszakban kormányzó politikai irányzatoknak nem volt emigrációs folytatása, az 1944. október 15-ét követő időszakban hatalmat gyakorló irányzatnak annál inkább. Magyarországon, a harmincas évek közepétől szervezkedő nyilasok (nemzeti szocialisták, a Nyilaskeresztes Párt hívei), révülten hittek abban, hogy a „hatalomátvétel” minden problémát megold, ami Magyarországon létezik. Mindent számontartottak, ami rossz volt Magyarországon, és minden megoldásra volt elképzelésük, kormányhatalommal minden megoldható. A néhány hónapos párthatalom 1945. október 15-ét követően az egyre kisebbedő felségterületen főleg a védelmi harc folytatásához szükséges feladatokkal volt elfoglalva, szóba sem jöhettek valamiféle reformok elkezdése. Az országnak működnie kellett a Parlamenttől le egészen a falusi jegyzőkhig. A nyilashatalom csak rossz dekoráció volt, aminek voltak szegyetlenjes kilengései, de az ország nem omlott össze, így volt elkerülhető a

káosz, amiben szomszédaink a moszkvai megegyezés értelmében elindulható német–magyar fegyveres összecsapásból a maradék ország megszállását, további szétdarabolását könnyen elérhették volna, mielőtt az orosz megszállás odaér.

A nyilaspártok tagjai közül, akik a nyugat-európai szűrővizsgálatokon átjutottak, néhány százan Ausztráliába is eljutottak. Úgy gondolták, hogy a kommunistaellenes emigráció megszervezésére, politikai hatalmuk folyamatossága alapján csakis ők hivatottak. Átlagosan alacsony iskolázottságukkal nem sokra vitték a szervezés terén. Ott voltak az egyesületek megalakulásakor, és az első években sok bajt, zavart okoztak türelmetlen törekvésükkel, megszerezni – ahogy ők mondták – a hatalmat. Ahol sikerült többségre jutniuk, ott már egymás között találták meg az ellenséget, mert apró frakciókra szakadtak, azon vitázva, hogy körükben melyik változat a jogfolytonos a vezetésre. Szereplésük ideje elég hamar lejárt, mert azok az intézmények bizonyultak tartósaknak, amelyek pártoktól mentesen szerveződtek.

Gallus Sándor, a Melbourne-ben élt neves régész így fogalmazta meg, már a korai időkben az itteni magyarság szerepét:

„A külföldi magyar nem külföldre szakadt menekült, vagy elvándorolt, honjavesztett, hazát cserélt, néptől elszakadt valaki, akinek nincsen más lehetősége minthogy a régi kötelékek feladásával az új államba beolvadni igyekezzék. Korántsem. A külföldön élő magyar, függetlenül állampolgárságától, továbbra is a magyar nép tagjának kell, hogy tekintse magát. Az összetartozás gyakorlati megvalósítása a külföldi magyarság társadalmi életén át történik. A magyar egyházak, egyesületek, klubok, sőt formátlan családi, baráti körök léte, lényeges eleme az összmagyarság életének, mert rajtuk keresztül tartja fenn a külföldi magyarság a nemzettesthez való tartozás élményét és valóságát, és e társadalmi életen át valósul meg a magyar néptest biológiai fennmaradása is, a külföldön kötött magyar házasságok segítségével.”

A már említett *Magyar Harcosok Bajtársi Közössége* megfogalmazott célkitűzése is kitűnő jellemzés egy magyar emigrációs szervezetről:

„• Közreműködés a magyar nemzet felszabadításáért folyó küzdelemben és felvilágosító munkában, súllyal katonai, valamint nemzet- és véderő-politikai vonatkozásokban.

• A harcos szellem, a nemzetfenntartó hősi eszmények és a magyar katonai hagyományok, valamint a bajtársi összefogás ápolása a szabad magyarság körében.

• Szellemi kapcsolat fenntartása a nemzet hazai földön élő zömével, annak az elnyomással szemben tanúsított ellenállási küzdelmének támogatása a szabadföldön kifejtett és a nemzet igaz törekvéseit ismertető tevékenységgel.

• *Együtműködés a szabadföldön élő magyarság egyházaival, független és nemzeti alapon álló társadalmi, érdekképviseleti, kulturális és ifjúsági szervezeteivel.*

• *Bekapcsolódás azokba a közös magyar célokat szolgáló törekvésekbe, amelyek a nyugati közvélemény előtt a magyarság történelmi elhivatottságát, érdekeit és a nemzet jelenlegi helyzetét ismertetik, hogy ezáltal rokonszenvet és támogatást keltsenek a magyarság ügyének a szabad világban, a magyarság törekvéseit el nem hallgatva, de a szomszédos népekkel való békés megbeszélés és az európai összefogás szükségességének jegyében.*

• *Együtműködés a nyugati országok és más kommunista elnyomás alatt élő nemzetek szabadföldön működő bolsevistaellenes tényezőivel és szervezeteivel.*

• *Küzdelem a kommunista félrevezetés és bomlasztás ellen a szabad magyarság körében.*

• *A rászoruló, de főleg rokkant, munkaképtelen bajtársaink, hadiözvegyek, hadiárvaik, és a bolsevista terror áldozatainak támogatása, együtműködve a szociális és segélyező céllal létrejött társulatokkal és hatósági szervekkel.*

• *Az MHBK pártpolitikai működést semmilyen vonatkozásban nem fejt ki. Különösen táv tartja magát olyan politikai irányzatoktól, amelyek célkitűzéseik elérésében a társadalmi osztályharc vagy az önkényuralom eszközeivel kívánnak élni.*

• *Rokonszenv kíséri és támogatja azokat a törekvéseket, amelyek a magyarság közös nemzetpolitikai céljait és szociális törekvéseit kívánja előmozdítani, a magyarságnak a Kárpát-medencében méltó szerepet kívánnak biztosítani és ennek egyik fontos előfeltételét a szabadföldön élő magyarság pártszempontokon felülemelkedő összefogásának megvalósulásában látják.”*

Az idézett és hetven éve megfogalmazott célkitűzésekről elmondhatjuk, hogy ma ugyanígy lehetne megfogalmazni az MHBK végzett tevékenységének a vázát, aminek bővebb kifejtése köteteket tenne ki. És ez csak egy szervezet. A már említett *Magyar Szabadság Mozgalom* ugyancsak katonai körökből indult ki, de nem bajtársi és esetleges katonai feladatok ellátására szánták, hanem intellektuális hadviselésre.

Nemzetpolitikai tevékenységnek

nevezzük emigrációban mindazt, amit felvilágosító propaganda címszó alatt lehetne felsorolni. Lényegében ez az a tevékenység, amit a sors is az emigrációra méretezett. Szétszórtan élve a nagyvilágban, mindenütt ott vagyunk, ahol fontos magyar érdeket lehet megvédeni, vagy ahol befolyást lehet gyakorolni. A *Magyar Szabadság Mozgalmat* **kisbarnaki Farkas Ferenc** vezérezredes, egykori főcserkész, az Észak-keleti Kárpátok sikeres védelemzője hozta létre, amelynek az ötvenes években 32 országban több mint 100 csoportja volt 20–22 ezer taggal. Ez a szervezet tagja volt az *Anti-Bolshevik Bloc of Nations* nevű, akkor befolyásos, világszervezetnek, amelyen keresztül fel

lehetett hívni a figyelmet a magyarországi állapotokra. A *Magyar Szabadság Mozgalom* ausztráliai csoportja keretében indult meg ezen a földrészén az emigrációs nemzetpolitikai munka. Későbbiekben a gyakorlat azt hozta, hogy a nemzetpolitikai feladatokat központi egyeztetés nélkül könnyebb volt ellátni. Ezeket a feladatokat a már említett szövetségi hálózaton keresztül láttuk el évtizedeken keresztül. Fennállása idején az MSzM ausztráliai titkári feladatait hasznos hozzájárulással láttam el. Visszatekintve ezen a szervezeten keresztül érlelődött az a nemzetpolitikai szemlélet, amit hasznosan követtek az emigrációban politikailag megnyilatkozó vezetők.

Politikai, világnézeti tekintetben úgy látjuk, hogy Ausztráliában a magyarság homogénebb, mint másutt. A nemzeti szellem, keresztény erkölcsiség megnyilatkozásának itt még megvan a tömegvonzása, ami követhető összejöveteleinken, kiadványainkon. Ez alapozza a kollektív megnyilvánulások sikerét, legyen az tüntetés, tiltakozás, gyűjtés, nemzetvédelmi kiadvány megjelentetése, jó hírünk terjesztését célzó akciók, demonstrációk szervezése, memorandumok készítése stb., egyszóval emigrációs diplomáciai tevékenység. Ami ebben a lényeges: bármilyen előadódó nézetkülönbség ellenére ilyen természetű közös megnyilatkozásokban az ausztráliai magyar szervezetek egységesek. Ha van probléma, azt inkább egyes körök túlzó buzgalma okozza.

Nemzetvédelem mint feladat

Az ausztráliai magyar emigrációnak jelleget adó, szervezeteit létrehozó, tehát meghatározó része a szó szoros értelmében vett politikai emigráns. Lidérces álmukban sem gondoltak arra, hogy valaha el kell hagyniuk az országot, szülőföldjüket, hazájukat, aminek szeretetére nevelték a szülők, az iskola és a trianoni sors. Akár Ausztrália partjára lépve sem gondolták, hogy ez végleges hazájuk lesz, sírjuk is majd itt domborul, utódaik ausztrálokká válnak.

A forradalom leverését követően döbrentek rá, hogy hosszú megszállásra ítéltetett a szülőhaza, de a felszabadulás reményét soha nem adták fel. Ez a remény éltette mindazt a cselekedetet amit véghezvittek. Azt tapasztalta ez az emigráció, hogy az a háborús szövetség, amiben Ausztrália is „ellensége” volt Magyarországnak, valami nagy hazugságon, valami természetellenes, bűnös politikai mesterkedésen alapult. Szükségesnek tartottuk, hogy ez a jóra való szorgalmas nép, amely befogadott minket, ráébredjen arra, hogy a második világháború során olyan szövetségi és védelmi kapcsolatok jöttek létre, amiben mindkét oldalon voltak olyan nemzetek, amelyeknek a háborús szerepe nem volt több mint a hazájuk védelme. A Szovjetunió viselkedése igazolta álláspontunkat, de még mindig élénken élt a háborús propaganda hatása, és nagyjából csak annyira futotta a kezdeti erőnkől, hogy szorgalmunk és felvilágosító munkánk eredményeképpen levált rólunk az „ex enemy” bélyeg, nem emlegették többé, hogy a háborúban az ellenséges táborban voltunk.

A szovjetorosz megszállás tényére, a kommunizmus borzalmaira igazán csak a magyar forradalom tudta felhívni az ausztrál politikai tábor és

közvélemény figyelmét, de a sajtó, az első kirobbanóan rokonszenves üdvözlés után nagyon hamar hallgatásba burkolózott, vagy éppen a kádári szocializmus „példamutató magyar sikeréről” adott elirányító jelentést. Különösen sok bosszúságot okozott nekünk, hogy 1968 után egyremásra csak a prágai tavaszt emlegették az újságok, mint a kelet-európai kibontakozás nagy történelmi kísérletét. Trianon kérdését szóba sem lehetett hozni, ezen a téren a jég csak akkor tört meg amikor Ceausescu bulldózerei megindultak.

Ezek a fázisok határolták be lehetőségeinket is, de ki kell hangsúlyozni, hogy ez az itt eltöltött idő afféle diplomáciai tanonciskola is volt. Rá kellett jönnünk arra, hogy mi magyarok nem vagyunk rajta a térképen. A nagy többség azt sem tudja, hogy hol van Magyarország. Ha a vezető politikusoknak dolgot kellene írniok forrásanyag nélkül, csak úgy fejből, egy sem tudna talán leírni egy oldalra valót hazánkról. Rádöbbsentünk arra, hogy fel kell szántani a talajt, mielőtt elvetjük a magot. Vagyis az első teendő: kialakítani a magyarságról alkotható képet, hogy ha egyszer megint döntenek a mi sorsunkról, ne úgy bánjanak el velünk, mint egyszer Trianonban, másodszor Párizsban.

A nemzeti emigráció nemzetpolitikai programja három fő feladatkörben folyt:

1.) A magyarságról alkotott ismeretek hiányának pótlása, múltunkról és történelmi szerepünkről helytelen vagy éppen rosszindulatú vélemények helyreigazítása.

2.) A magyar forradalom eszmei tartalmának ismertetése, történelmi jelentőségének tudatosítása, a magyar nép érdeme a nemzeti szabadságeszme felújításában.

3.) Trianon lényegének, káros következményeinek ismertetése, a hadizsákmány sorsban élő négymillió magyar sorsának megismertetése, panaszainak továbbítása, az aláíró hatalmak felelősségére utalással.

Ebben a három pontban kifejezett, de valójában egy célba tartó tevékenységben láttuk mi is, meg más földrészek magyar emigránsai is, történelmi szerepünket. Könyveket, füzetes kiadványokat adtunk ki, derék egyének kihasználják a Letters to the Editor rovatokat, nemzeti ünnepeinkre rendszeresen meghívtunk vezető ausztrál politikusokat, akadémikusokat. Leveleket, memorandumokat küldtünk megfelelő személyeknek és intézményeknek, a háromévenkénti Magyar Találkozókon felvonulás, kiállítás, sajtótájékoztató útján igyekeztünk ismertté tenni hazánk helyzetét, újságunkban időnként angolnyelvű melléklet jelent meg, nemzeti hírességeinket propagáltuk, stb.

Érezzük azonban, hogy mindez nem elég. A magyarországi bolsevista rezsim négy évtizeden át mulasztással és magyarellenes megnyilatkozásokkal, propagandával annyi sokat ártott, amit az emigráció szűkös lehetőségeivel nem tudott ellensúlyozni. Ettől függetlenül nem lebecsülendő az amit az emigráció

végzett. De hegyeket kell elmozgatni, és ez már nem is az emigráció felelőssége, hanem a szovjet megszállás alól megszabadult Magyarország kormányáé.

A szervezetek állóképessége

A szövetségi hálózatot, és a ma is legjobban működő szervezeteket az első bevándorlási hullám hozta létre. Ezekhez a később érkezettek csak kevéssel járultak hozzá. Például számottevő szabadságharcos mozgalom csak Sydneyben alakult, ennek a hetvenes években történt átmeneti megszűnte után, csakúgy mint más tagállami fővárosokban szövetségi szinten, a szabadságharc szellemét ápoló megemlékezéseket ismét a NSW-i Magyar Szövetség rendezte. Így vált mindannyiunk ünnepévé Október 23-a.

A második nagy bevándorlási hullám, az „Ötvenhatosok”, létszámban közel megduplázták az akkor már itt letelepedett magyarságot. Ez a réteg már nem kereste egymás kezét olyan elesetten mint a korábbi. Egy csodálatos szabadságharc dicső glóriájával övezetten, lelkes fogadtatás után szerencsésen elhelyezedve, könnyedén beilleszkedtek az új környezetbe. Ők már nem hozták magukkal az önszervező társadalom emlékeit, a Horthy-idők ezen demokratikus hagyományait, inkább jellemezte őket az egyéni érvényesülésre törekvés. Természetesen csak kis részük vett részt a fegyveres harcban, a többség ilyen értelemben nem politikai menekült, és nem is érzi magát emigránsnak. Egyénileg felszabadultak a terror alól, az egyéni kezdeményezés és kereseti lehetőségek mellett nem kötötte le őket az ország sorsa, a nemzet tragédiája. Kis rétegük mégis beépült a korábban kialakult itteni magyar társadalomba, nagyon értékes egyéneket adva a közös magyar munkának.

Érdekes jelenségként az 1989–90-ben végbement magyarországi változások nyomán ott létrejött 56-os szervezetekkel egyidőben Sydneyben a korábbi 56-os egyesület új életre kapott, másutt pedig új 56-os szervezetek alakultak. Itt elég hamar és elég eredményesen tisztázódtak az ötvenhatos év október előtti és októberi eseményeinek szemléleti eltérései. (Nevezetesen az, hogy a kezdeti törekvések csak „tisztább, jobb szocializmust” akartak, a bekapcsolódott magyar nép viszont kommunistamentes szabad országért szállt síkra, annak védelmében, érdekében fogott fegyvert.)

Az ausztráliai magyar társadalom egy későbbi csoportját a hatvanas évek óta szórványosan bevándoroltak képezik. Ez a réteg még kevesebbet adott a társas élet szerkezetéhez, értékes egyéni bekapcsolódáson kívül számottevő szervezetet nem hozott létre, tagjai nagyrészt gazdasági bevándoroltaknak tekintendők.

Kivételt képez és kiemelt figyelmet érdemel közöttük a „délvidékiek” csoportja. Ők már otthonról, Délvidékről sok esetben rokonként, falubeliként érkeztek ide, és hozták létre saját szervezeteiket. Továbbra is példásan együtt tartanak, segítették egymást állásszerzésben, házépítésben. Sydneyben saját klubházat építettek, ahol minden hétvégén van valamilyen összejövetel. Összetartásuknak másik eleme a kisebbségi sorban kifejlődött közösségi érzés,

ami annak idején a szerb környezet idegenségében fejlődött ki, és itt jelentős mértékben – bár egészen más okokból – tovább működik. Az itteni átlaggal, a közösségi életet folytató anyaországból származókkal szemben fiatalabb korosztályt képeznek.

Politikai állásfoglalás

Az ausztráliai magyarok körében nem jöttek létre politikai pártok. Egy időben alakult néhány kislétszámú támogató csoport az *Australian Liberal Party* támogatására. Azért a Liberal Party, mert a két nagy párt közül a *Labor Party* szimpatizált a kommunistákkal, míg a Liberal Party egy időben kommunistaellenes pártként mutatkozott. Ez azonban nem volt elég őszinte, később ez az álláspont még látszatként sem maradt fenn. Igaz – kommunista párt sincs, ami volt szétolvadt a magyar forradalom idáig ható tüzeiben. Az itteni politikai gyakorlatban a liberálisok konzervatívok, amennyiben a szocialista tanokkal szemben állnak, de mert a Labor Party a munkások pártjának hívja magát (ami szavazati sikereik egyetlen de biztos alapja), a Liberal Party a tőkéseket, magánvállalkozókat, értelmiségieket vonzza. A Labor Party a politikai nézetek széles választékát hordozza, baloldalán a rendíthetetlen marxistákkal, jobboldalán a nemzetközi nagytőke kiszolgálóival. De ebben a pártban tömörülnek a katolikusok például, mert a másik oldalon túlteng a protestánsok befolyása. Ez persze nem vonatkozik a magyar katolikusokra, körünkben nincs a vallási hovatartozásnak politikai kihatása.

Ami az itteni magyarok politikai nézetét illeti, az mindvégig egyértelműen kommunistaellenes volt, és habár itt is akadtak a teoretikus szocializmusnak hívei, avagy munkások, akik elhitték, hogy az otthoni (még Kádár-időkbeli) hatalommal szemben esetleg fellépő kormányzat csak munkásellenes lehet, nem tudunk olyan politikai csoportosulásról amely például a Kádár-kormány iránti szimpátiából jött volna létre. Ha voltak is ilyen érzelmű egyének, nem kerültek be a nemzeti emigráció látókörébe. Itt-ott lehetett hallani, hogy ez vagy az a személy kommunista, vagy néhányról hogy ávós volt, akadt néha aki furcsán nyilatkozott a nemzeti célú feladatokról, voltak akik az itteni állami rádió magyar adásának szereplőit följelentgették állítólagos jobboldali állásfoglalás címén, de ezek legfeljebb csak kellemetlen piszkálódások voltak.

Nagyon lényeges viszont az, hogy az ausztrál hatóságok, kormányzatok előtt jó neve van a magyar közösségeknek, ismerik szövetségi hálózatunkat és sajtónkat, hivatalos kapcsolatot tartanak fenn velünk ezeken keresztül, és korábban konzultáltak magyar vonatkozású ügyekben. A *Magyar Élet* hetilap számára sokáig rendszeresen küldték a szövetségi kormány és a tagállamok kormányai hivatalos sajtótájékoztató kiadványaikat, küldtek meghívót a szerkesztő részére a rendszeres sajtókonferenciákra, továbbá számos olyan politikai konzultációra, aminek a publikálását a kormánysszervek fontosnak tartják. Ma már ez nincs, ősausztrálnak számítunk.

Szövetségi hálózat

A nagyvárosokban a magyar egyesületeket összefogó, fentebb már említett szövetségi hálózatról még érdemes megemlíteni, hogy egy-egy Szövetség lényegében közös érdekképviselői testület, amely nem avatkozik be a tagegyesületek dolgaiba, csupán a közös feladatok kidolgozására és végrehajtására hivatott. Minden szervezet két vezetőségi tagot delegál a Szövetség havi gyűléseire. Ezeken a gyűléseken beszélnek meg a közös érdekű dolgokat, közös rendezvényeket, mint például a nemzeti ünnepeket. (Rendszeres, évenként megtartott ünnepélyek: Magyar Szabadság Napja [március 15-én]; Hősök Napja [június 27-én Szent László napján, újabban május utolsó vasárnapján]; Szent István Ünnepe [augusztus 20-án] és a Magyar Szabadságharc Ünnepe [október 23-án]. Újságaink és rádióállomásaink ezen kívül megemlékeznek Trianon Gyásznapijáról [június 4-én] és a Magyar Mártírok Napjáról [minden magyar mártírról október 6-án]).

Ez a testület képviseli az összességet az illetékes tagállam kormányánál, ez vállal minden olyan feladatot, ami a tagállam területén általános magyar érdekű. A tagegyesületek együtt rendezik a nemzeti ünnepeket, esetleges felvonulásokat, gyűjtéseket, tehát minden olyan feladatot, ami meghaladja az egyes egyesületek teljesítőképességét. A feladatok elvégzésére bizottságokat állít fel, állandó vagy ad hoc jelleggel. Az állandók egyike az *Emberjogi Bizottság* volt jó ideig, amely rendkívül értékes munkát fejtett ki, főleg a Kárpát-medencei kisebbségi magyarok érdekvédelme terén. Victoriában ez külön szervezetként működött. Ott a ma is fennálló *Erdélyi Szövetség* végez eredményes munkát. Sydneyben működött a *Nemzetvédelmi Alap* és a még működő *Kisebbségi Alap*.

A federáció tagállamai („State”-jei, mint: New South Wales, Victoria, South Australia, Queensland, West Australia, Tasmania, Australian Capital Territory, és a nem teljes jogú Northern Territory) magyar Szövetségei a fent már említett *Ausztráliai Magyar Szövetség* ernyője alatt képeznek egy közös, tárgyalóképes csúcsszervezetet. Ez is a lehető legdemokratikusabban jön létre háromévenként újra és újra, annak a soronkövetkező State Szövetségnek a székhelyén, amely elvállalja a legközelebbi, ugyancsak háromévenkénti *Ausztráliai Magyar Találkozó* megrendezését. Ennek a szervezetnek a tisztségviselőit a soronkövetkező „székváros” Szövetsége adja, de ők csak végrehajtói a testületnek, amely a Szövetségek két-két képviselőjéből áll. 2002 óta a magyarországi Magyarok Világszövetsége válságával kapcsolatban, hatásköri vita folyamán megszűnt egységet most igyekeznek helyreállítani.

Az Ausztráliai Magyar Szövetségnek, illetve 1991-től bővítve Ausztráliai és Újzélandi Magyar Szövetségnek hasonló súlya és reputációja volt országos szinten, mint a State Szövetségeknek a tagállamokban. Ez a szervezet tartott fenn kapcsolatot más földrészek hasonló emigrációs szervezeteivel. Országos jelentőségű események szervezését, mint például nevezetes személyiségek fogadása, az AMSz vette a kezébe.

Emigrációs intézmények

Hosszan tartana felsorolni mindazokat a magyar intézményeket, amelyek az elmúlt bő hatvan évben Ausztráliában működtek. Bármilyen intézményről legyen is szó, minden jószándék mellett annak sikerét az anyagiak mértéke szabja meg. Ez magadja egyben a közönség ítéletét is, mert csak az maradhat fenn tartósan, aminek a létét a közönség folyamatosan értékeli. Tagdíjakból, részvényekből, adakozásból és főként a szórakoztatás vámjából jött létre és maradt fenn minden magyar intézmény. Ausztráliában nincs állami támogatás magyar társadalmi egyesületeknek, kluboknak, kultúrházaknak, újságoknak, csak azért hogy legyenek. Minden, ami létrejött, áldozatvállaló egyének szorgalmából jött létre, és a magyar közönség támogatásának szigorú mértékű igényessége tartotta fenn. Olyan igényességről van szó, ami a fontos magyar érdek szerint szelektált, másszóval a szórakozást kínáló egyesület is valamilyen fontos magyar érdeket szolgált.

A magyar nép nem áll az összetartásnak azon a fokán, hogy adófizetésre kötelezné magát ilyen impériumon kívül esett részlegében. Azok állnak elő közösségi feladat végzésére és támogatására, akikben van kellő kultúrigény, nemzeti érzés, magyar sorskérdések iránti érdeklődés. Ám ez a meghatározás is csak indokolásnak jó, de szabályként nem állja meg a helyét, mert sok olyan eset van, hogy valaki csak az élet alapvetőbb feladatainak elvégzése (álláskeresés, családalapítás, házépítés, gyerekek fölnevelése) után, vagy csak nyugdíjas korban jönnek elő és csatlakoznak az „aktív” magyarokhoz. Emiatt, és a mindenképpen távolmaradottak miatt is, nem képes kifejtteni a közösségi hálózat azt, ami az itteni magyarságban rejtlően jobb anyagi és szervezési feltételekkel kitermelhető lenne. Például, ha magyarérdekű feladatok elvégzéséhez központi irodákat lehetne felállítani fizetett alkalmazottakkal.

Mindamellet nem rossz az az arány, amit az Ausztáliában létrejött közösségi hálózat a nagyközönségből tette, támogatásra tudott vonzani, különösen, ha az amerikai magyar emigrációval kerül összehasonlításra. Az intézmények terén szinte hiánymentesen széles a választék. Kielégítésre kerül szinte minden kultúrigény, ime a lista, ami talán nem is teljes: vallás (felekezeti változattal), sport, történelem, szellemi sport, baráti- bajtársi-szellem ápolása, cserkészlet, magyar iskola, táncsoportok, népzene együttes, kulturális fesztivál, kiállítások, előadások, színjátszás, játékonyság, tájékoztatás, könyvkiadás, újságkiadás, nemzetpolitika, magyarságvédelem, stb. Mindezeknek, nagyrészüknél legalábbis, a Magyar Házak adnak otthont. De van a Magyar Házakon kívül sport-klubház, sportpálya, cserkészotthon, cserkészpark, öregotthon, ápolóotthon mind magyar tulajdonban.

Ausztráliai Magyar Szent Korona Társaság

Amikor 1989-ben kezdett meginogni a föld a bolsevista egypártrendszer alatt Magyarországon, máris létrejött 1989 februárjában Budapesten a Szent Korona Társaság **Kállai István** történész, tanszékvezető professzor

szervezésében. Erről **Deseő Rudolf** sydneyi honfitársunktól értesültem. Kezdeményezésemre és kellő előkészítés után 1989. október 22-én, a *NSW-i Magyar Szövetség* szabadságharcos ünnepélyén szabályos alakuló közgyűlésen közel száz tag beiratkozásával megalakult Sydneyben az *Ausztráliai Magyar Szent Korona Társaság*. Hamarosan a legnépesebb, legsikeresebb egyesületté nőtte ki magát. Előadásai népes látogatottságnak örvendettek. Legfőbb feladatnak tekintettük a Szentkorona-tan népszerűsítését Magyarországon. Az egyetemi ifjúság részére pályázatot hirdettünk két alkalommal is. Megjelentettük **dr. Török Béla** *A magyar közjog múltja és jövője* című tanulmányát. Megszerveztük **Kocsis István** történész, drámaíró ausztráliai előadói körútját, amikor egyúttal bemutatta a *Szent Korona* című könyvét, aminek megjelenését Társaságunk anyagilag lehetővé tette. Ugyancsak támogatásunkkal jelent meg **dr. Zétényi Zsolt** *A Szent korona eszme mai értelme* című könyve. A harmadik támogatott könyvet a *Szent István Társulat* adta ki, ami a második ifjúsági pályázatunk kilenc díjazottjának tanulmányát, továbbá Kocsis István, Zétényi Zsolt és Tóth Zoltán József és Csapó Endre dolgozatát tartalmazza. A kötetet szerkesztette **dr. Tóth Zoltán József**.

E könyvekkel, pályázatokkal és példamutatásunkkal bizonyára hozzájárultunk a Szent Korona eszme magyarországi érvényesüléséhez.

Hűen a nemzeti emigráció fő törekvéséhez meghirdettük az *Egy a nemzet!* mozgalmat és jelszót 1993-ban, bejelentésekor többek között így fogalmaztam:

— A jelenkor legfontosabb magyar feladataként fel kell ébreszteni és népszerűsíteni kell az államhatárok korlátai fölötti nemzeti összetartozás eszméjét, védekezésül az etatista-nacionalista magyarirtással szemben. Ennek elérése érdekében fel kell emelni a **nemzet** fogalmát olyan köztudati, közjogi és alkotmányjogi szintre, mint amivel felszerelte a polgári liberális államfelfogás és joggyakorlat az **állampolgár** fogalmát.

— Gyakorlati eredményként azt akarjuk elérni, hogy hozzon a magyar Országgyűlés olyan törvényeket, amik törvényes és jogi keretet adnak az egész magyar nemzetnek az államhatároktól függetlenül. Ilyen határozatot hozni a magyar népnek szuverén jogában áll. Hozzanak olyan törvényt, ami szerint: a magyar alkotmány a magyar nemzet tagjának tekint minden magyart, függetlenül attól, hogy mely államnak állampolgára. Emeltessék a **nemzet** fogalma alkotmányjogi képletté, mert érzéseiben is, vágyaiban is, és reméljük felemelkedésében is: **egy a nemzet!**

Így határoztuk meg feladatunkat, elindítani a magyar közfelfogásban a Szentkorona-tan restaurációját, kimutatva azt, hogy az nem korszerűtlen, ellenkezőleg fontos eleme lehet a megváltozó európai körülmények között a nemzet hagyományokon alapuló egyénisége kifejezésének. Nem összeegyeztethetetlen sem a demokratikus felfogással, sem a köztársasági államformával, mert a Szentkorona-tan állandósult (statikus) nemzeti hagyomány, és államjogi filozófia, míg a demokrácia csupán a jelen idők korszelleme, a köztársaság pedig a jelen idők államigazgatási kerete, de nem

megtestesítője a magyar népnek. A magyar nép, mint a Szent Korona tagjainak összessége, csak ennek az egész nemzetet összefogó filozófiának az értelmében lehet közjogilag is teljes egységet alkotó képlet, szemben a jelenlegi közjogi állapotokkal, amik kirekesztenek – és amik elfogadják, hogy utódállamok kényszerű idegenségben és jogfosztottságban tartanak – minden harmadik magyart.

Kapcsolat a Törzsországgal

Az elnevezés egyéni, szemben a megszokott Szülőháza elnevezéssel, de mert az emigrációban együtt van az egész Kárpát-medence magyarsága, az elszakított területekről érkezettek számára a szülőföld elnevezés félreérthető.

Ebben a részben 1989-től napjainkig elkövetett írásaimból idézek kiragadott részeket, amelyek ebben a szétszórtságban is nyújtanak legalábbis általános képet arról az emigrációban uralkodó nézetről, hogy mit és miért kellene megtennie az ország vezetőinek annak érdekében, hogy a nyugati magyarság, mint nemzetrész, beépüljön az egészbe.

— Aki hat évtized után sem tud belenyugodni, hogy élete mentésére elhagyott szülőháza nem tart igényt hazája iránti érzéseire, segítő készségére, annak fel kell tennie a kérdést: mi folyik ott, abban az országban, amely bár megszabadult, immár húsz éve, attól az embertelen megszálló hatalomtól és annak társadalomromboló politikai rendjétől, ami miatt ő a nagyvilág országútjára tért. Ötödfél évtized folyamán – abban a tudatban, hogy a mi életünkben már nem lesz szabadulás elhagyott hazánk számára –, az ország jóhírének ápolásával, és nyelvünk, kultúránk, megtartásával, utódainknak átadásával foglalkoztunk. Idegen országok gyarapodási törekvéseibe beépítkezve a magyar emigráció szorgalmas, jó magatartásával jó nevet szerzett hazájának, amely így elnyerte a befogadó társadalom értékelését: érdemes arra, hogy felszabaduljon. Amikor mégis eljött a szabadulás, két évtizeddel ezelőtt, örömről közénk üröm is vegyült. (*A száműzetés egyelőre fokozódik*, cikk, Magyar Élet 2009. július 9.)

— Ilyen nagymennyiségű, aránylag egyszerre létrejövő emigráció, már csak tömegénél fogva is érdemes az odafigyelésre. Ahogy nem volt közömbös a bolsevista időszak magyarországi helytartóinak, ugyanúgy de jobb értelemben, nem lehet közömbös a nemzeti érdekű kormánynak sem a nyugati magyarság. 55 illetve 45 évvel ezelőtt vált ki a nemzet testéből ez a nyugatinak nevezett rész, és abban megegyezik, hogy nem a maga szándékából ment ki vagy maradt kint országon kívül.

— Félmillió ember kiszakadt a nemzet testéből, szétszéledt a nagyvilágban, de – ha nem is teljes egészében – őrzi származása tudatát, hiszen nem jószántából hagyta el a hazát, azután is együttérzett a megszállt nemzetrészek sorsával, és megtett minden tőle telhetőt az ország érdekében. A felszabadulóban lévő Magyarországnak érdekében áll számontartani és számolni velük. Nagy erőforrás az elnyomatásból feltápáskodó országnak a sokezer

sikeres, tapasztalt, befolyásos honfitárs szerte a világban. Nagy értékvesztés és gondatlanság nem számolni vele. (*A nemzetegyesítés további feladatai*, Magyar Élet 2001. május. 8.)

— Az emigrációba, és átfogóbban szólva a külföldre került és már ott született utódaival együtt értelmezett diaszpóra-magyarság nem a szűk országnak, hanem a nemzet összességének a tartozéka, hiszen sokan az utódállamokból kerültek Kárpát-medencén kívülre. Magyarország – ha majd valóban foglalkozik velünk – nem válogathat az országból való származásunk szerint, csakis egységes nemzetképletben fogalmazhat. Magyarországi tartózkodásom alatt számos alkalommal említettem előadások során, valamint írásaimba, hogy bűnös mulasztást követ el az a hivatalos Magyarország, amely megtagadja a nemzet egyharmadát, amelynek bekapcsolása épp olyan nemzeti érdek, mint a Kárpát-medencén belüli nemzetegyesítés. Azt is kifejtettem, hogy utódainkban is folyamatos a nemzet, és hogy az élet tényeit figyelembe véve mellőznünk kell olyan kérdéseket, hogy ezek között mennyi azok száma, akik beszélnek a magyar nyelvet, kötődnek-e az országhoz, számon tartják-e magyar származásukat? A kötődés fenntartása vagy újra létrehozása, és a számontartás az ország feladata, és itt újabb hangsúly jelentkezik: mindegyik az országnak és a nemzet összességének van égetően szüksége. (*A száműzetés egyelőre fokozódik*, Magyar Élet, 2009. július 9.)

Az emigráció mai nemzedékének 1990 óta nem annyira a politikai hitvallás, mint inkább a megszerzett tudás az a kincse, amire az országnak szüksége van, amit egy nemzeti szemléletű Magyarországnak szívesen átad, ha arra fogadókészséget lát. Számunkra, itt Ausztráliában, ezt a történelemhozta változást **Dr. Pordány László** nagykövet megjelenése szimbolizálta.

Az emigráció részére az ország kiszabadulása a szovjet fogságból életevágya élmény volt. Hittel hittük, hogy nemcsak a mi életünkben, de nemzetünk életében is végre merőben új szakasz következik. Így hitték azok is, akik akkor eljöttek hozzánk a hazából. Az első szabad választás utáni kormány képviselőjében körünkben megjelent nagykövet, **dr. Pordány László**, ekképpen írja le első érzéseit és tapasztalatát:

„A politikai rendszerváltozás után a »hármasszoros külpolitikai prioritás« megfogalmazásának idején megtörtént – anélkül, hogy a vonatkozó prioritás emlegetésekor általában kitértünk volna rá – a magyar kormány és az emigráció kapcsolatában is az áttörés. Vagy legalább is azt hittük, és sokan azt hitték. A főszíni, nem egyszer látványos folyamatok vitathatatlanok voltak. 1990 őszén magam is tanúja és részese voltam több esetben – például Jeszenszky Géza külügyminiszter kíséretében – annak a túlárado, mondhatni eufórikus lelkesedésnek, amellyel távoli országok (ez esetben Ausztrália és Új-Zéland) magyarsága fogadta »az első szabadon választott« kormány képviselőit. Az eufóriát persze mindig ellenkező folyamat és állapot követi kisebb-nagyobb mértékben. Vagy, mint a kérdéses esetben, nagyon nagy mértékben. Az egyébként is törvényszerűen bekövetkező részben pszichikai backlash-t ugyanis

siettette és elmélyítette mindaz a bizonytalanság, türelmetlenség és átgondolatlanság, ami a kormányt minden jó szádéka ellenére ezen a területen jellemezte. Visszatekintve teljesen nyilvánvaló, hogy a külügyminisztériumban semmilyen átfogó koncepció nem készült sem a kezdetek idején, sem később a magyar–magyar kapcsolatokra. A kormány és a külügy bizonytalankodása nehezen igazolható, különösen, ha arra gondolunk, hogy nem költségekkel járó támogatásokról volt szó, mint a Kárpát-medencei magyarság esetében, hanem arról, hogyan lehetne a nyugatiak politikai, gazdasági, szellemi, kulturális (és amíg volt: érzelmi) tőkét bevonni a hazai és nem utolsósorban: az elszakított területeken megindult átalakulás folyamatába. Egyszerűen szólva: főként nem adni kellett, hanem kapni lehetett volna. ...

A Horn-kormány alatt a magyar–magyar kapcsolatok általában is egy fogcsikorgatva végrehajtott minimumra estek vissza, az emigrációs kapcsolatok pedig néhány személyes kontaktust nem számítva gyorsan sorvadni kezdtek. ... A Fidesz–MDF kormány hivatalba lépésekor az évtizeddel korábbi eufóriának addigra legföljebb csak nyomai maradtak. Orbánék különben is főként a Kárpát-medencei magyarságra koncentráltak, egyébként helyesen, de így ismét jórészt elsikkadt a magyar–magyar kapcsolatok itt tárgyalt része. Még a szervezési és a szervezeti alapstruktúra sem jött létre, szemben az elszakított területekkel.

A kormány és a külügy bizonytalankodása nehezen igazolható, különösen, ha arra gondolunk, hogy nem költségekkel járó támogatásokról volt szó, mint a kárpát-medencei magyarság esetében, hanem arról, hogyan lehetne a nyugatiak politikai, gazdasági, szellemi, kulturális és (amíg volt) érzelmi tőkét bevonni a hazai és nem utolsósorban az elszakított területeken megindult átalakulás folyamatába. Egyszerűen szólva nem adni kellett, hanem kapni kellett volna.”

Az emigráció reményei

A rendszerváltoztatás utáni első kormánytól két felületen kívántunk változást és nyílt szakítást az megelőző kormányokkal szemben. Kívántuk elsősorban azt, hogy minket, nemzeti emigránsokat a magyar nép és a magyar politika szerves részeként tekintsen. Másodsorban kívántuk, hogy érezze és éreztesse, hogy csak földrajzi távolság van közöttünk, és a hazától távoli életünk előnyeit felkínáló szándékainkat szívesen fogadja.

Mik azok az előnyök, amiket a hazától távoli tartózkodásunk hozott létre? Elsősorban az, hogy megismertünk egy vagy több országot, más társadalmi és politikai körülményeket, megtanultunk egy vagy több világnyelvet, megismerkedtünk sikeres országok iparával, kereskedelmével, közigazgatásával. Ezidáig mindez csak egyéni előnyünket szolgálta. Hazánk részére ez a sok tapasztalat és szellemi és anyagi erő a magyar népre kényszerített ostoba politika miatt hosszú időre alkalmazhatatlan tőke maradt. Most, hogy Magyarország megszabadult a kapcsolattartás tilalmától, hasznos lendítő erővé válhat. Ehhez azonban szükséges a megfelelő szervező szándék.

Volt ennek a külföldi létnek jó néhány olyan területe, ahol a magyar génusz és hazaszeretet alkotni tudott. Ezek közül most kiemelném a tájékoztatást. Történészek, politikai elemzők számtalanszor rámutattak: Magyarország a kellő tájékoztatás hiányában jelölheti meg huszadik századi tragédiáját. Számtalanszor bebizonyosodott, hogy a nemzetközi döntések során nem az igazság dönt, hanem a propaganda. Aligha kell idéznünk, milyen méretű képtelenségekkel vádolták a magyar népet, és vádolják ma is. Ebben a mulasztásban századunk legsötétebb korszaka 1945-ben kezdődött, amikor magyarországi harsonák versenyben gyalázták a nemzetet ellenségeivel. Ez a korszak még ma is tart bizonyos mértékig. E korszakban csak a nemzeti emigráció néhány kis áldozatos csoportja tette meg kötelességét erején felül. De ezek a kis csoportok jó munkát végeztek, nagymértékben járultak hozzá a külföld rólunk alkotott képe megváltozásához.

Amikor keressük az együttműködés módozatait a magyar kormánnyal, túlnyomórészt ennek a feladatnak a folytatását és immár hatásos kiterjesztését kívánjuk megvalósíthatni. Érezzük, hogy igazán hatásosak csak együttes erővel lehetünk.

Az ausztráliai magyar emigráció méltóképpen kivette részét, számarányához képest kimagaslóan is, az angolnyelvű tájékoztató szolgálatból. Nem altattuk el lelkiismeretünket azzal, hogy Ausztrália nem vezető hatalom, ugyan mit tudunk mi lendíteni innen az ország kátyuba jutott szekerén. Ezzel szemben tettük a dolgunkat úgy, mintha éppen Ausztráliától kellene várnunk a segítő kezét. És miért ne lehetne ilyen helyzet, hiszen Ausztrália jelen volt mint győztes hatalom mindkét végzetes békeszerződésnél Párizsban.

A külügyminiszter látogatásra érkezett

Jeszenszky Géza külügyminiszter hivatalos látogatásra érkezett Ausztráliába 1990-ben, aminek során fogadták őt a magyar kolónia vezetői Melbourneben és Sydneyben. A fogadtatásról kissé részletesebben számolok be, mert az emigrációs elvárások itt fogalmazódtak meg legátfogóbban és szinte tételesen, és innét számíthatjuk azt a folyamatot, ahogyan az elvárásokat fogadták vagy inkább nem fogadták a soronkövetkező kormányok.

Előzetesen javasoltam memorandum átadását az érkező külügyminiszternek, amire felkértük **Pordány László** nagykövetet. Tettekre szándékkal kértük a magyar külügyminisztert megbeszélésre, aminek egyetlen célja volt, hogy megismertessük vele eddigi munkásságunkat, és felajánljuk további szolgálatainkat, mostmár olyan feladatok végzésére, amiket előzőleg egyeztetünk a magyar külügyi kormányzattal.

A memorandum címe: *Az Ausztráliai Magyar Szövetség javaslata dr. Jeszenszky Géza külügyminiszter úrhoz az ausztráliai nemzeti emigráció szervezeteinek és a Magyar Külügyminisztériumnak együttműködésére.*

Rövid idézetekkel érzékeltetem a tartalmát:

— A közkönyvtárakban siralmas az arány a Magyarországról szóló tárgyilagos és ellenséges forrású és tartalmú könyvek között. A háború előtti Magyarországról még ma is a háború utáni rendszer sommásan elítélő véleménye uralkodik. Az orosz megszállás tényére, a kommunizmus borzalmaira csak a magyar forradalom tudta felhívni az ausztrál politikai tábor és közvélemény figyelmét, de a sajtó, az első kirobbanóan rokonszenves üdvözlés után nagyon hamar hallgatásba burkolózott, vagy éppen a szocializmus példamutató magyar sikeréről adott kápráztató jelentést. Különösen sok bosszúságot okozott nekünk, hogy 1967 után egyremásra csak a prágai tavaszt emlegették az újságok, mint a kelet-európai kibontakozás nagy történelmi kísérletét. Trianon kérdését szóba sem lehetett hozni, a jég csak akkor tört meg amikor Ceausescu bulldózerei megindultak.

— Az előbbi bekezdés lényegében tartalmazza is az itteni emigráció maga elé tűzött feladatait:

1.) a magyarságról alkotott ismeretek hiányának pótlása, múltunkról és történelmi szerepünkről helytelen vagy éppen rosszindulatú vélemények helyreigazítása,

2.) a magyar forradalom eszmei tartalmának ismertetése, történelmi jelentőségének tudatosítása, a magyar nép érdeme a jelenlegi fejlemények kibontakozására,

3.) Trianon szerepének és hatásainak ismertetése, a mai határokon túli magyarüldözés okaiként elsősorban Trianon megjelölése,

4.) a mai magyar nemzeti kormányzat támogatása, védekezés az alaptalan rágalmak ellen,

5.) a kárpátmedencei demokratikus jövőkép kialakítása a multikulturalizmus meghirdetésével,

6.) magyarországi — ausztráliai diákcseré illetve nyaraltatási akció kiépítése.

— A magyar külpolitika úgy tűnik minden korábbinál jobb helyzetből indíthatja az ország követeléseit. Magyarország nem engedheti meg magának azt a veszteséget, hogy az összefüggő területen élő magyar nép egy negyedét együvé tartozásából és gazdálkodásából kirekesztve hagyja. A magyarok érdeke a határok eddigi szerepének enyhülése, szemben az utódállamokkal, nekik ellenkezniök kell az európai fejlődéssel. Oda kell hatnunk, hogy ez számukra teherként legyen külpolitikai kapcsolataikban. Közép-Európában ezáltal mi lehetünk az európai haladás bajnokai.

— A fent felsorolt feladatok az alábbi gyakorlati intézkedéseket kívánják:

Ad 1.) Ami itt ezen a téren történt, azt a forradalomnak köszönhetően az itt élő magyarok tették. Könyveket, füzetes kiadványokat adtunk ki, derék egyének kihasználják a Letters to the Editor rovatokat, nemzeti ünnepeinkre rendszeresen meghívunk vezető ausztrál politikusokat, akadémikusokat, leveleket, memorandumokat küldünk megfelelő személyeknek és intézményeknek, a háromévenkénti Magyar Találkozókon felvonulás, kiállítás, sajtótájékoztató

útján igyekszünk ismertté tenni hazánk helyzetét, újságunkban időnként angolnyelvű melléklet jelenik meg, nemzeti hírességeinket propagáljuk stb. Érezzük azonban, hogy mindez nem elég. A magyarországi bolsevista rezsim négy évtizeden át mulasztással és magyarellenes megnyilatkozásokkal, propagandával annyi sokat ártott, amit az emigráció szűkös lehetőségeivel nem tudott ellensúlyozni. Most ugyan sok minden megváltozott, de eddig csak lehetőségekben, amit még ki kell használni. Aggasztó azonban a magyarországi sajtó magatartása, és ha ezen a téren nem lesz változás, ez a mi helyzetünket is a korábbi állapotban tartja. Számos esetben fordulnak, különösen az újság szerkesztőjéhez, tanárok és diákok, hogy Magyarországról szeretnének illetve kell projectumot készíteni, de szinte semmi adatuk nincs, különösen a jelenleg folyó eseményekkel kapcsolatban. Szükség volna tehát füzetes méretű kiadványokra, (School Projects), amiben rövid történelem, magyar hírességek, a magyar nép jelenlegi helyzete határokon belül és kívül, turisztikai ismeretek, üzleti lehetőségek stb. szerepelnek. Fontos volna egy külön sajtóattasé alkalmazása (esetleg itteni személy) aki az emigrációs hálózattal együtt dolgozik.

Ad 2.) A magyar forradalom nem kapta meg a nyugati világ szemléletében azt a helyet, amire szellemtörténeti, politikai és a jelenkori történelemre gyakorolt szerepénél fogva jogosult volna. Jelentőségét politikai érdekekből az esemény után nagyon hamar elsikkasztották. ... Számos rendezvény és kiadvány jelzi ellensúlyozó törekvésünket, és azt is érezzük, hogy ezt folytatnunk kell, mintegy kiterjesztve Magyarországra is, mert a forradalom jelentősége még ott sem tudatosult. Megfelelő tanulmányokra és eredményes népszerűsítésre van szükség, hogy a napjainkban kialakuló új európai szellemiség elvi forrásaiba beiktassa a magyar forradalmat.

Ad 3.) A Trianonban elszakított területek problémája nem csak területi (anyagi) probléma, hanem négymillió magyar tartós hadifogsága. A négymilliónyi magyar kisebbség problémáját európai dimenzióba kell emelni. Erre most kedvező a nemzetközi légkör, mert a mostani Európa-rendezés a korábbi két alkalomtól eltérően nem győztesek és legyőzöttek közötti zsákmány-egyezmény at gunpoint, hanem a teljes Közép-Európa eddigi státusának az átszerelése. Jó benne az, hogy nem vesztésként remegünk győztesek gyűrűjében ezúttal, de rossz benne az, hogy az általánosság érdekében a határok sérthetlensége kimondatott. Jó benne az, hogy nem szorongunk többé egyik nagyhatalom árnyékától sem, de rossz az, hogy a szomszéd államok vad ellenségeskedésbe kezdtek amiatt, hogy Magyarországon megszűnt az általuk okozott sérelmek iránti kukaság. A magyar kormány vállalta a feladatot a határokon túli magyar milliók helyzetének megjavítására. Nem ismerjük ennek a vállalásnak a részleteit, de feltételezzük, hogy van kidolgozott elérendő cél és kidolgozott program a célhoz vezető állomások elérésére.

Általános érvényű (a részleteket későbbre hagyó) nyilatkozatot kívánunk a magyar külügyi kormányzattól arra, hogy van-e szándéka elfogadni a nemzeti

emigráció együttműködését általában és különösen a fenti kérdésekben. Az együttműködés bizonyos fázisaiban az összjátéknak bizalmas alapon kell folynia, mert az emigráció (természeténél fogva) módszereiben radikálisabb és a követelésekben előbbre lép. Különösen hasznosak tudunk lenni a románok politikáját, jellemét, gyakorlatát leleplező információk publikálása terén, amiket a magyar kormány valami oknál fogva nem indíthat útjára. Mindenesetre felvilágosító iratok tömkelegére lesz szükség, mert ellenségeink is ezzel operálnak.

Összegezve: az emigráció támogatja a magyar kormányt minden törekvésében amit a kisebbségek érdekében kifejt, de nem korlátozza tevékenységét arra, ami a magyar kormány mozgáshatára.

A memorandumot a külügyminiszter megkapta, és mint látni fogjuk, figyelmesen elolvasta.

*

Jeszenszky Géza külügyminiszter 1990. december 2-án találkozott Sydneyben NSW-i Magyar Szövetség egyesületeinek képviselőivel, ünnepélyes fogadáson a Shore Inn vendéglőben, ahol **Kardos Béla** a NSW-i Magyar Szövetség elnöke üdvözölte a vendégeket és adott tájékoztatót a szervezetekről, amelyeknek képviselői megjelentek. Elmondta, hogy :

— Sokunk számára több mint négy évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy ez a történelmi esemény, találkozás a szabadon választott magyar kormány képviselőivel, bekövetkezzen. A közbenső időben az ausztráliai magyar emigráció elutasított minden olyan kezdeményezést és kísérletet, mely az otthoni bábkormányoknak legitimitást igyekezett teremteni az emigráció bevonásával. Az itt helyet foglaló emigrációs vezetők mind értékes munkát fejtenek ki szervezeteiken keresztül a Hitvallásban meghatározottak értelmében: hisznek és dolgoznak is a magyar haza és annak feltámadása érdekében. A mai ebéd, és főleg a most induló megbeszélés, ennek érdekében jött létre. Szeretnénk megtárgyalni a külföldön élő magyarság és az otthon élők közötti együttműködés módozatait, a Kárpát-medencében élő magyarság felvirágoztatása érdekében. Mielőtt erre rátérnék, engedje meg Külügyminiszter Úr, hogy röviden ismertetőt adjak az itt élő szervezett magyarság életéről, működéséről.

Itt részletesen ismertette a Szövetség elnöke a magyar egyházközségek, iskolák, táncsoportok, segélyszervek, kulturális egyesületek, bajtársi közösségek, sportegyletek, történelmi és egyéb tudományos előadások szorgalmas magyarságmegtartó munkáját. A tájékoztatás kérdéséről így szólt:

— A magyar sajtót és rádiót, az emigráció két legfontosabb »fegyvernemét« említem. A magyar újságok és időszaki lapok, valamint a rádióállomások magyar adásai, mind egy szálig hivatásuk magaslatán állnak, és történelmi hagyományaink szellemében végzik nemzethű munkájukat. Mind a szerkesztők, mind a munkatársak hatalmas áldozatot hoznak annak érdekében, hogy nívós cikkek, időszerű értekezések és beszámolók tarkítsák a lapok hasábjait, és hogy

érdekes és értékes műsort sugározzanak az adók, különösen a mai, gyorsan pergő otthoni események idején.

— Most pedig néhány szó a magyar intézményekről, a magyar központokról, klubokról és otthonokról. Az ausztráliai emigráció hatalmas anyagi erőfeszítéssel építette fel ezeket az intézményeket. Büszkék is vagyunk ezekre, mert ehhez hasonlókat más kontinensen alig, vagy csak igen keveset létesítettek ott élő testvéreink. De ahol építettek, ott létszámuk magasan felülmúlja a mi gyér sorainkat. Ezek a központok, klubok és otthonok, egyaránt fellegvárai a magyar múltnak és a magyar jövőnek. Itt képes igazán egymásra találni és felszabadultan értekezni egymással a külföldön élő magyar. Itt találunk otthonra a különféle társadalmi és sportegyesületek és bajtársi szervezetek. Főként itt rendezik a nemzeti ünnepélyeket, műsoros esteket, családi esteket, vacsorákat és bálakat. Többnyire itt működnek a magyar iskolák, cserkészcsapatok és táncsoportok. Itt Sydneyben saját otthona van a cserkészeknek és külön említést érdemel a Szent Erzsébet Öregotthon és az ahhoz kapcsolt Ápoló Otthon és újonnan létesített Magyar Falu impozáns épületei, ami párját ritkítja világviszonylatban. Intézményeink nélkül roppant szegények és elesettek lennének. Istennek hála, hogy voltak erős elhatározású, keménykötésű emberek, akik nem rettentek vissza az eléjük tornyosuló nehézségektől és megvalósították a magyar fellegvárakat, ahol őrizni tudjuk hagyományainkat és ahol a jövő generáció zászlóvivőit tudjuk kitermelni.

— E bevezető után szeretném felkérni Dr. Jeszenszky Géza külügyminiszter urat, hogy az Ausztráliai Magyar Szövetség nevében hozzá eljuttatott javaslat-tervezetünkre, mely szervezeteink és a magyar külügyminisztérium együttműködésére tesz javaslatot, legyen szíves hozzászólni és érdemében válaszolni.

A külügyminiszter úr szabad előadásban hosszasan válaszolt szinte minden olyan kérdésre, ami akkor az emigrációt érdekelte. Itt most csak az együttműködésre tett utalásait idézem:

Jeszenszky Géza külügyminiszter:

— Meg kell mondanom, hogy nem kenyerem az udvariaskodás. Igaz, hogy megtanultam réges-régen, hogy a régi magyar szónoklásban is a *captatio benevolentiae* a hallgatóság megnyerése fontos kiinduló pont volt, ennek meg is van a funkciója, de én inkább az őszinte hangot szeretem, tehát azért hangsúlyozom, hogy nem a jelenlevő magyarok, vagy esetleg a jelen nem lévő, de ebben a memorandum összeállításában közreműködők iránti udvariasság vezérel, amikor azt kell mondanom, hogy rendkívül jóleső érzéssel olvastam ezt, mert — én egy toleráns ember vagyok és meg is szoktam érteni, és így mindig megértem azt, amikor az emigrációban az elszigeteltségben a jószándékok néha egyfajta naivitást is eredményeznek, olyan gondolatokat, olyan javaslatokat amelyek sajnos irreálisak —, most azt kell mondanom, hogy ez az emlékeztető, ami a kezemben van, ez olyan minőséget képvisel ami párját ritkítja az emigrációban. Csapó Endre megfogalmazásában, Fadgyas László az Ausztráliai

Magyar Szövetség elnöke jóváhagyásával készült, én gondolom, hogy miközben többen is résztvettek, gondolatilag egy szélesebb kör, ugyanakkor a megfogalmazó maga is összegezte azt, ami ha így van, hogy egyfajta közös véleménye az ausztráliai magyar emigráció jelentős részeinek, akkor ez nagyon megnyugtató, mert miközben egyértelműen benne van az a nemzeti elkötelezettség, szellem, amit a magyar kormány is képvisel a legjobb törekvése, legjobb szándéka szerint, ugyanakkor — még akkor is ha egyes pontjaiban nekem más javaslataim is lesznek, de — azt kell mondani, rendkívül reális, rendkívül józanul számoltattal azzal, hogy vannak vágyaink, vannak jogos törekvéseink, melyek sajnos nehezen realizálhatók, de meg kell találnunk azt a pontot, azt a közös nevezőt, ami nem csupán a vágyainknak ad hangot, hanem ami egy reálisabb, végrehajtható programot fogalmaz meg. Ezekután — nem tudom itt mindenki ismeri a memorandumot? (közbeszólások: mindenki megkapta) — akkor ez könnyíti a dolgomat, úgyhogy azt kell mondanom, hogy egészében szellemével, megközelítésével teljesen egyetértek, azzal is hogy milyen jól fogalmazta meg az itteni emigráció előtt álló feladatokat. Itt én olyan gondolatokat kaptam amik nemcsak hogy nagyon hasonlóak az én általam, ha kell, adott tanácsokkal vagy ötletekkel. ...

— Ürítsük poharainkat, hogy ez a kapcsolat, ez a szellemi kapcsolat, most már intézményessé váljon, a magyar nagykövetség most már fogja jelenteni egyértelműen, és ebből a kapcsolatból ne csupán ilyen nagyon baráti találkozók legyenek, evés és beszélgetés, hanem ebből egy állandó együttműködés legyen, jöjjön létre az a szövetség az otthon élő és a külföldön élő magyarság között, amire szükségünk van ahhoz, hogy ezt a történelemben példa nélkül álló kísérletet sikerrel hajtsuk végre. Most már nem csupán a diktatúrából a demokráciába kell átmennünk, amit nagyjából végrehajtottunk, ahogy Csengey Dénes barátom, országgyűlési képviselő, jelentette múltkor egy amerikai Új-Brunswick-i magyar egyesületnek: visszafoglaltuk a hazát, most már nem csak ezt kell tennünk, hanem most egy új hazát kell építenünk, és ennek az új hazának az építéséhez az új magyar köztársaság sikerére javaslom hogy ürítsük a poharat.”

*

Ezeket a mondatokat egy lelkes hangú vezércikkbe foglalva idéztem újságunk 1990. december 13-i számában. Nehéz elmondani, hogy azok akik résztvettünk ezen a fogadáson, milyen örömmel fogadtuk a szülőhaza prominens személyiségétől eddigi munkánk megbecsülését, és milyen várakozással tekintettünk a jövőbe, az intézményes kapcsolat és állandó együttműködés reményében. Kérésre **Márffy Attila** megindította a Magyar Élet hetilapot légipostán a Külügyminisztérium címére, ami hivatva volt emlékeztetni az ausztráliai magyar emigrációt.

Budapesten más világ járja

Sisa Istvánnal, a *Spirit of Hungary* című monumentális magyarságismereti képes album szerkesztőjével már korábban levelezésben voltam annak érdekében, hogy kidolgozzunk valamiféle közös álláspontot a magyar külpropaganda folytatására. Ezen a vonalon dolgozik évek óta a *Kanadai Magyar Öregcserkészek Hunyadi Mátyás Munkaközössége* nevében **Magyaródy Szabolcs**. Ez a Munkaközösség könyvek százaival látta el az amerikai egyetemeket, könyvtárakat, politikusokat. 1990 decemberében Memorandumot küldtek Jeszenszky Géza külügyminiszterhez amiben kezdésre 5 jelentős könyv magyarországi újranyomására, újabb 8–10 könyv lefordítására, tájékoztató zsebkönyv kiadására, hasonló tárgyú folyóirat indítására szólítják fel a kormányt. Amikor Sisa István 1991 nyarán megtudta, hogy én is Budapesten vagyok, meghosszabbította ott tartózkodását, mert jeleztem neki, hogy Jeszenszky Géza külügyminisztertől nyilvánosan elhangzott ígéretünk van az együttműködésre.

Ezekben a hetekben Budapesten tartózkodott az *Amerikai Magyar Szövetség* szinte teljes vezetősége, akik ugyancsak kapcsolatban álltak a Külügyminisztériummal hasonló érdeklődéssel. A külképviselői értekezletre Budapestre érkezésekor dr. Pordány nagykövetnek beszámoltam az addig történekről, és abban maradtunk, hogy igyekeznek majd választ kapni az immár leegyszerűsített kérdésre, hogy lesz-e valaki aki velünk foglalkozik. Áadtam Sisa István dolgaival kapcsolatos irataimat is, kérve annak is szóba ejtését, amikor tárgyal a külügyminiszterrel.

E tárgyban történt eseményekkel kissé részletesebben kell foglalkoznom, mert ezek határozták meg a nemzeti emigráció és a magyar kormányok közötti kapcsolatot végleges érvénnyel.

Pusztaszeri László kiváló történész és publicista nem mulasztotta el a kínálkozó alkalmakat, hogy megismerkedjen az emigráció különböző csoportjaival. Mint történész, ismeri a korábbi emigrációk szerepét, és tudja azt hogy minden idők legnagyobb és legsikeresebb emigrációja bekapcsolásának a magyar kül- és belpolitikába, fontos és értékes szerepe lehet a jelenkori magyar politikai fejleményekre. A vele folytatott beszélgetéseimből megismertem széleskörű politikai és történelmi tájékozottságát, és minden kétségem eloszlott afelől, hogy ne volnának otthon is jól tájékozott és nemzeti szellemű értelmiségiek. Másoktól hallottam, hogy a Magyar Híreknél dolgozott az év elején, és amikor csökkentette a létszámot az immár Új Magyar Hírek, a nemzeti érzésűeket bocsátották el, Pusztaszerit, Zika Klárát és még egyet akinek nem emlékszem a nevére. Pusztaszeri László ezután az Új Magyarország munkatársa, és kérésemre szívesen vállalta nálunk kéthetenként tájékoztató cikk írását.

Az Új Magyarország, a kormányhoz közelálló új napilap, 1991. július 8-i számában figyelemre méltó cikket olvastam Budapesten Pusztaszeri László tollából, aminek egyik lényeges mondanivalóját az alábbi idézet összegezi: „...*A nyugati magyarság többnyire azt tapasztalja, hogy a külképviselők élén*

bekövetkezett személyi változások ellenére továbbra is azok a beosztottak és emigráns „együttműködők” váltottak köpönyeget, akik a korábbi rendszert (és hírszerzését) is kiszolgálták. Emiatt a volt emigráció egyre szélesebb körei kezdik úgy érezni, hogy az új hatalom magára hagyta őket.” A cikk írójának akkor megismert tájékozottsága és korrektsége, amit felmutatott a kormánylapban, elgondolkodtatott engem a kormánykapcsolat körüli huzavonát illetően.

Reméltem, hogy javaslatomra még magyarországi tartózkodásom alatt választ kapok a külügyminisztériumtól. Javaslatom az volt, hogy a megígért, de mindaddig létre nem jött kapcsolat érdekében lehetőleg olyan személyt jelöljön ki a külügyminisztérium, akinek van ideje kapcsolatot tartani a nemzeti emigrációval, nemcsak Ausztrália, de más földrészek magyar emigrációjával is. Nekünk ugyanis itt Ausztráliában nem lesz problémánk az itteni külügyi szervekkel együttműködni, de eredményesebb lehetne a munka, ha összehangoltan történne az egész emigrációval.

Értesítést kaptam a külügyminisztériumtól: augusztus 16-án délután 4 órára kell ott lennem.

Jeszenszky úr nagyon kedvesen fogadott, jó félórát voltam nála. Eléggé hosszadalmasan, és példákkal is illusztrálva, beszélt arról, hogy az emigráció köreiből túlzott kívánságok merülnek fel. A példák olyan kívánalmakat is tartalmaztak, hogy a külügyi apparátusba be kell vonni az emigránsokat, követségekbe és ügyosztályokba. Kifejtette, hogy aki távol élt az országtól, annak hiányos ismeretei vannak, és ilyesből problémák adódnak, mint például Zwack úrral. De persze nem zárkoznak el teljesen emigránsok alkalmazásától, a most kinevezésre kerülő párizsi nagykövet is külföldi magyar. Szóba hozta az emigrációs újságok, a Nemzetőr, egyes amerikai lapok túl kritikus hangvételét a külügyi kormányzattal szemben.

Ezzel kapcsolatban emlékeztettem a miniszter urat, hogy mi nem gondoltunk emigránsokat pozícióba helyezni. Mi csupán azt kívántuk, hogy létrejöjjön az emigráció és a magyar kormány között az együttműködés, amiképpen már az ő ígéretét is megkaptuk, és annak szeretnénk valamilyen intézményes formáját látni. Sydneyi látogatása óta, ami nyolc hónappal ezelőtt volt, az ott elhatározott kapcsolat dolgában nem történt semmi, és magyarországi utam egyik feladata az volt az Ausztráliai Magyar Szövetség részéről, hogy a kapcsolat létrejöttét szorgalmazzam. A miniszter úr említette Entz Gézát, akinél már jártam és tudom, hogy az államtitkárnak a kisebbségi magyarok ügyosztálya a feladata, és nem volna célszerű elvenni idejét ettől a nagy feladattól, amit az is megerősít, hogy tudomásom szerint az államtitkár panaszkodott hogy túl van terhelve munkával. Bárki foglalkozna a külföldi magyarok dolgaival, a nemzeti emigráció és a kormány közös feladatainak összehangolásával, irányításával, volna vele annyi munkája ami mellett másra nem is telne. Ezért azt javaslom, jelöljenek ki erre a munkára egy olyan személyt aki csak ezzel foglalkozik, mert lesz neki elég tennivalója. A miniszter

úr ezt követően röviden azt válaszolta, hogy nincs rá embere, ők maguk is kevesen vannak a feladatokhoz, túlterhelten dolgoznak mindannyian. Véleménye szerint a kapcsolat így is megvan a követségeken keresztül, és a követségek kapják a sajtótájékoztatókat, az ő feladatuk, hogy azt felhasználják.

Szóbahoztam a gazdasági kapcsolatokat. Amikor Magyarország megszabadult a párturalomtól, nagyon sokan az idős magyarok közül Ausztráliában mérlegelték a hazatelepülést. Az első idők lelkesedése ma már lelohadt, de még így is volna elég érdeklődő, ha a hazatelepülők befektetéseiket biztosítva látnák. A nyugdíjasok jó része saját házában lakik. Ha eladja, kaphat érte mondjuk 200 000 dollárt. Magyarországon ennek feléért megvehet egy olyan házat mint amit itt eladott, és a másik felét befektetheti valamilyen vállalkozásba. Az elhatározások végülis azon buknak meg, hogy ezek az idős, kereskedelmi gyakorlattal nem felvértezett emberek, nem merik vállalni a kockázatot, egyenesen félnek a házvételnél is, meg főleg a befektetés kockázatától. Volt már olyan akit megkopasztottak ügyes szélhámosok. Százezer dollár Ausztráliában vagy Amerikában nem elég bármilyen vállalkozáshoz, de Magyarországon ma még elég szép kezdőtőke kisebb üzletek részére. Nem lehet közömbös az országnak, hogy néhány ezer ilyen hazatelepülő jön vagy nem jön.

Elmondtam továbbá, hogy nem csak ilyen kispénzüiek érdeklődnének, de megfelelő hírveréssel számos nagyobb pénzü befektetőt lehetne hazacsalni. Itt ezen a téren azonban baj van. És itt elmondtam a miniszter úrnak a kanadaiak esetét, amit Vancouverben hallottam. Röviden, kellő tárgyalások, levelezések után megalakították a Kanadai Magyar Kereskedelmi Kamarát, ami behirdette a magyarországi befektetési lehetőséget. Hamarosan több százezer dolláros érdeklődés mutatkozott. A Kamara egyik tagja (**Kossuth Éva**, Vancouver) feladta pénzügyi szakértői állását, elutazott Budapestre, hogy a már ott megmutatkozott üzleti lehetőségeket konkretizálja, aminek alapján meg lehet indítani a befektetéseket. A hölgy három hónap után azzal tért haza, hogy a magyarokkal nem lehet semmire se menni. Ez az eset érdekelte a miniszter urat, jegyzetelt, én pedig megígértem neki, hogy írok a kanadaiaknak, ismertessék vele az esetet tényszerűen. A külügyminiszter úr búcsúzásakor figyelmembe ajánlotta az Új Magyarországnak vasárnap megjelenendő cikkét, amiben a külföldi magyarság viszonyáról lesz szó.

Az említett cikk címe: *Magyarország újjáépítése és a külföldi magyarság.*

Sydneybe visszatértem után, 1991. október 18-án az emigrációs szervezetek vezetői részére megfogalmazott, belső használatra szánt beszámolómban rögzítettem budapesti tapasztalataimat, most abból idézem akkori véleményemet:

— A külügyminiszter cikkére utalva megjegyeztem, hogy az első bekezdéssel teljes egészében egyetértek, biztató a kijelentés: „...*hogy a korábbi megosztottságot felváltsa az együttműködés...*”. A második bekezdés meglepő: „*A hazai politikai átalakulással idejétmúlttá vált az »emigráció«, még inkább a*

»politikai emigráns« kifejezés, ezért a jövőben inkább beszéljünk csak külföldi, határainkon túl élő magyarságról.” Ha ez csupán teoretikus kérdés lenne, hajlanék rá, hogy fogadjuk el új megjelölésünket. Gyakorlatilag azonban az új megjelölés sem új, hiszen mi, politikai emigránsok eddig is külföldiek, határokon túl élő magyarok voltunk. De nem minden külföldön élő magyar volt emigráns, mert nem minden külföldre került magyar jött el politikai okokból.

— A nemzeti emigráció legfőbb tulajdonsága, hogy elveti a bolsevizmus minden megjelenési formáját, és megalkuvásmentesen kívánja a magyar nép részére azt a politikai és gazdasági berendezést, ami megfelel a nemzet hagyományainak, keresztény hitének, történelmi szerepe visszaállításának, követeli a nemzet egészének, elszakított részeinek is, szabad és háborítatlan együttélését, a nemzet érdekeinek védelmét, polgári szabadságot, jogrendet, szélsőségektől mentes politikai berendezkedést. A magyarországi változásokat nagy lelkesedéssel fogadta a nemzeti emigráció, de azt nem tekinti befejezettnak, úgy véli még sok mindennek változnia, javulnia kellene. Elégedetlen a nemzeti emigráció amiatt is, hogy nem sok változtatás történt a külföldi magyar tájékoztatás terén. Ez az a terület amin a nemzeti emigráció történelmi jelentőségű nemzetvédelmi feladatot látott el, amit az új, nemzeti magyar kormány még nem vett át, talán annak megismerésével, jelentősége felfogásával is adós maradt.

— Fennáll tehát a rendszerváltozás befejezetlensége (ami inkább az otthoni ellenzék és fennmaradt bolsevista befolyás elleni magatartásra készlet), és fennáll az emigráció eddigi külmissziója folytatásának szükségessége. Tartsuk meg tehát egyelőre a „nemzeti emigráció” kifejezést, jobb híjján, amíg ezek a feladatok előttünk állnak.

— Jó néhány írás megjelent már az emigrációs sajtóban a magyar kormány és az emigráció viszonyáról. Én magam is folytattam beszélgetést ebben a tárgykörben Dél-Amerikából, Kanadából, az Egyesült Államokból, Svájcban, Németországból és Svédországból Magyarországon tartózkodott emigrációs vezetőkkel. Egyaránt az a panasz, hogy nagyon kevés előrehaladás van az együttműködés terén. Mintha a kormány is átvinné a budapesti sajtó gyakorlatát, ami úgy szelektálja a publicitást az emigráció széles spektrumából, hogy az olvasóközönség jobbára a külföldi magyar irodalom és politika területéről csak a baloldali, volt konformista réteget ismerheti meg. **Saáry Éva** egyik írásában ezt így fogalmazta meg: — Érdekes lélektani jelenség, milyen szubtilis módszerekkel próbálják a nemzeti emigráció tagjait a „jobboldalinak” kikiáltott sajtóorgánumokba szorítani, másutt nem adva nekik teret, hogy aztán kinevezhessék őket „nacionalistáknak”, „fasisztáknak”!

Beszámolóm eddigi részében a rendszerváltoztatás óta eltelt 25 év kezdeti időszakában kialakult emigráció–törzsszág viszony kialakulását érzékeltettem. A magyar kormányzat részéről tartalmas figyelmet és egyetértést mind a mai napig csak **dr. Pordány László** nagykövettől (1990–1994) kaptunk

törekvéseinkre. Együttérzésének számos írásában és *Egy a nemzet* című könyvében is adta tanujelét. Ezekből idézek néhány mondatot:

„A nemzeti emigráció akkor vállalta föl – nevezetesen az 50-es években – a nemzeti identitás ápolását, amikor a Kárpát-medencében ez teljesen lehetetlenné vált; ezáltal meggyőződésem szerint érdemeik elévülhetetlenek.” Ezt Lakiteleken mondta el 1995. április 8-án. Érdekes még néhány ott elhangzott további mondata is:

„Az önazonosság-védelem eleinte magyar iskolák, kurzusok, szervezetek, táncsoportok stb. létesítésétől kezdve újságok alapításán és könyvkiadásokon keresztül tüntetésekig és kormányoknál történő »lobbizásig« terjed, tehát a kulturális és politikai szférában egyaránt működött, valamint természetesen érzelmi síkon is, ez utóbbit mutatja többek között a nemzeti ünnepeinken szimbólumainkhoz és hagyományainkhoz való szívós ragaszkodás. Nem utolsósorban templomokat építettek. 1956-ban ez egy időre gazdasági és egyéb nemzeti igényű segélyakcióvá szélesedett. Sajnálatos, hogy mindez évtizedeken keresztül alig volt közvetlen hatással az óhazára. ... Voltak és vannak eredményei gazdasági, kulturális és érzelmi-tudati téren egyaránt, és ezzel a nemzeti emigráció bőségesen rászolgált, azazhogy rászolgált volna az összmagyarság, valamint a hivatalos Magyarország elismerésére.”

Pordány László Budapesten tartott előadást *„Kapcsolataink a nyugati magyarsággal”* címmel 2008. április 25-én, amiből néhány mondat nagyon hozzátartozik az előbb elhangzottakhoz:

„A rendszerváltozás közeledtekor és kezdetekor az emigrációban rendkívül erős volt a készség az anyaországhoz történő szellemi és fizikai közeledésre; sokan ma már szinte elképzelhetetlen intenzitású érdeklődéssel fordultak a megújuló és úgymond a kommunizmustól végre megszabaduló Magyarország felé. Sajnos elmulasztottuk ennek az érdemi fogadását és viszonzását. A nyugati magyarságot, benne a szorosabb értelemben vett politikai érdeklődésű emigrációt jelentőségén alul kezeltük; néhány kezdeti tétova próbálkozástól eltekintve gyakorlatilag elhanyagoltuk. ... A FIDESZ–MDF kormány hivatalba lépésekor az évtizeddel korábbi eufóriának addigra legföljebb csak nyomai maradtak. Orbánék különben is főként a Kárpát-medencei magyarságra koncentráltak, egyébként helyesen, de így ismét jórészt elsikkadt a magyar–magyar kapcsolatok itt tárgyalt része. Még a szervezési és szervezeti alapstruktúra sem jött létre.”

Ez az idézett helyzet is ma már történelem. Az a nemzeti emigráció, amely tovább élte és éltette az ország függetlenségi harcának összeomlása (1944) előtti társadalom nemzettudatát, abban a tudatban távozott el a földi küzdőtérrel, immár majdnem teljes egészében, hogy megcselekedte, amit megkövetelt az általa feltételezett haza. Akik még vannak, utolsó mohikánok, ők már tudják, hogy a feledés pora szívós és gyarapodó takaró réteg. Az elmúlt 25 évben a magyarországi média vajmi keveset tett annak érdekében, hogy tudatosuljon valami a közvéleményben arról, hogy élt egy része a nemzetnek távol az

országtól, a nyelvi közegtől, amely magával vitt valamit a szülőhazából, amivel jól gazdálkodott, hasznosítható évtizedek munkálkodása hirdethetné emléküket. Magyarhonban talán lenne közönségigény megismerni, mit cselekedett a nemzet távolba szakadt része egy rendkívüli időszakban a nyugat világ fórumain, ahol Trianon óta mindent másképpen tudnak a magyarokról, de a magyarországi továbbszolgáló média az agyonhallgatás taktikáját alkalmazta, amit a nemzeti elkötelezettségű média sem nagyon lépett át. Az emigráció irodalma és politikai szerepe nagyobb figyelmet érdemelne, kellő figyelem felkeltésével megélné egy emigrációs könyvkiadó Magyarországon.

Diaszpóra Tanács a nyugati szórványok összefogására

A második Orbán-kormány megfelelő körülményeket tudott létrehozni a választói többség akaratából, amivel tovább építhette a nemzeti összetartozás gondolatát és terveit. Ezek között a témához kötötte minket a Diaszpóra Tanács érint.

2011. november 17-én Budapesten a Parlamentben megalakult a nyugati szórványokat alkotó magyarok összefogását szolgáló *Magyar Diaszpóra Tanács*. Az alakuló ülésen 5 régió (köztük az egyházak és a cserkészlet) képviselőiben 49 személy vett részt. A legnépesebb tábor a Nyugat-európai Régió alkotta 14 képviselővel.

Az **Alapító nyilatkozat** lényeges pontjai:

- A Magyar Diaszpóra Tanács a világon szétszórtságban élő magyarság szervezeteinek közös fóruma, amely a diaszpórában élők sajátos igényeit és érdekeit tartja szem előtt, valamint megteremti a diaszpóra magyarságának önálló képviseletét.
- A nemzeti ügyek kormánya kölcsönös elismeréssel alapuló kapcsolatot alakít ki a diaszpórában élő magyarsággal.
- A Magyar Kormány nyitni kíván a diaszpórában tevékenykedő magyar szervezetek irányába, értékalapú partneri viszonyt kíván megteremteni a diaszpórában élő magyar közösségek képviselőivel.
- A Magyar Diaszpóra Tanács biztosít intézményes fórumot a diaszpórában élő magyarság számára az összetartozástudat erősítése, az önazonosság megőrzése és a nemzeti integráció megvalósítása érdekében
- Üdvözlük a Nemzeti Regiszter létrehozását, amellyel a magyar kormány meg kíván szólítani minden magyart, éljen bárhol a világon.
- Vannak, akik már nem beszélnek a magyar nyelvet. Egyetértünk abban, hogy a magyar nemzet nem mondhat le róluk sem.

Indokolás:

A magyar kormány 2011-ben hívta életre e közös fórumot azzal a céllal, hogy két évtizeddel a rendszerváltoztatás után végre a világon szétszórtságban élő magyarság is kapjon kellő figyelmet a nemzetpolitikában. Az alapító okirat szerint a Tanács a diaszpórában élők sajátos igényeit és érdekeit tartja szem előtt, valamint megteremti a diaszpóra önálló képviseletét.

A Kárpát-medencén kívül 2 millió 750 ezer magyar, vagy magyar származású, vagy magát magyarnak valló honfitársunk él. Az általuk életre hívott szervezetek száma több százra tehető. Közülük 87 szervezetet szólított fel idén részvételre a Magyar Diaszpóra Tanács, amelyet Orbán Viktor miniszterelnök nyitott meg.

*

Túl sokáig kellett várnunk, amíg végre létrejött egy, külön a világban szétszóródott magyarok intergrálása igényével foglalkozó intézmény, és túl sokat csalódtunk odáig, hogy ne néznénk kritikus szemmel a kezdeményezést. Nem a szándék oldaláról vallatjuk, annak őszinteségében halvány kételyünk sincs. A reflex azt kutatta, mennyire reális a tervezet a meghirdetett cél eléréséhez. Nem esünk-e ismét olyan csapdába, amibe estünk a Magyarok Világszövetsége élehetetlen koncepciójával?

Nem is ok nélkül foglalkoztunk a megvalósíthatás esélyeiről, amikor olyan nagy feladat megvalósítását hirdették meg, mint:

- megteremti a diaszpóra magyarságának önálló képviselőjét
- partneri viszonyt kíván megteremteni a diaszpórában élő magyar közösségek képviselőivel
- a Magyar Kormány meg kíván szólítani minden magyart, éljen bárhol a világon.

Természetesen egyetértünk ezekkel a feladatokkal, de az adott ismertetésből megvalósításuk tekintetében aggályaink vannak. Húsz évvel előzte meg ezt a végre megvalósulást az általunk memorandumban kért nemzetegyesítési javaslatunk, nincs tudomásunk róla, hogy a kormányzat egyeztetett-e az emigráció dolgait jól értő, azokkal évtizedeken át foglalkozó személyekkel. Ezt kellő tisztelettel a végre megtett első lépések iránt, a mellőzöttség érzése visszafogásával a hozzáértés elégtelenségét látjuk a meghirdetett célok és azok megvalósítására alkotott intézmények közötti hézagban.

A Magyar Diaszpóra Tanács megalakulásának meghirdetése után gondos mérlegeléssel úgy döntöttünk, hogy kritika helyett javaslattal éljünk, amiben jelezzük a követelményeket és a Magyarok Világszövetsége példáján elkerülendő hibákat.

Hetilapunkban, a Magyar Élet 2010. szeptember 30-i számában „*A nyugati szórvány beépítése a nemzetegyesítés programjába a nemzetpolitika feladata*” cím alatt, rövid bevezető után megjelentettük ajánlásunkat a nemzeti kormány részére, remélve, hogy a minket érintő, rólunk szóló kérdésben javító szándékú, együttműködést felajánló jelentkezésünket figyelembe veszik.

Ajánlás a nemzeti kormánynak

A nemzeti emigráció mindig odafigyelt a magyarországi események alakulására, és mindig az adott helyzetnek megfelelően akította ki véleményét. Az Orbán-kormány által meghirdetett nemzetegyesítés programja készítette a NSW-i Magyar Szövetséget, hogy összeállítsa az általa megfogalmazott ajánlásokat,

amit megküldött a stratégiai feladatokkal megbízott **Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úrnak**. Örömmel észleljük, hogy a miniszterelnök-helyettes úr nyilatkozataiban egyre többször visszaköszönnek ezek az ajánlások, az együttgondolkodás bizonyosságául.

Az Ajánlás szöszerinti szövege

Az alábbiakban ajánlott irányelvekről szólunk, hangulati elemeket mellőzünk, adatokat is, hiszen akikhez szólunk, ezekkel tisztában vannak.

Nyugati szórványon értjük mindazokat a magyarokat, akik bármilyen okból a történelmi Magyarország (Kárpát-medence) határain kívül élnek, beleértve azokat is, akik a hazától távol élő magyar szülőktől származnak. A „nyugati” megjelölés itt csak az elnevezési gyakorlatot követi, valójában az egész világon létező szétszórtságot jelöli. (Mi itt, Ausztráliában, például legtávolabbi keletiek vagyunk). A fenti okból kifolyólag úgy véljük, hogy a nyugati szórvány beépítését magyar kormányzati feladatként a nemzetpolitika keretében kell elvégezni, teljesen külön kezelve a trianoni szórvány állampolgárság-alapú kezelésétől.

Ez a nemzetrésze eleve szórványként jött létre, emiatt sem összességében sem kisebb egységben nincs területi, települési, kultúrtáji származási kötődése. Minden helyi összeseregülésük az éppen egymás közelébe kerültek amorf összességéből képződik idegen környezetben, és válik kulturális nemzeti mikrotársadalommá, különböző értékalapon, mint egyházközség, iskola, ifjúsági (cserkészeti) sport, kulturális, társadalmi, bajtársi vagy szakmai egyesület, szövetség vagy intézmény stb. keretében. Mindegyik összekötő eleme a nemzeti azonosságtudat. Fennmaradásuk éltető forrása a kárpát-medencei magyar nemzet, amelyhez azokban az évtizedekben is kötődtek, amikor politikai okokból nem mehettek vagy nem akartak odalátogatni, de támogatásukat eljuttatták, és nemzetük iránti aggodásuk készítette őket környezetükben felvilágosító tevékenységre, szülőföldjük felszabadulása érdekében.

Az egypártidiktatúra megszűnte után új helyzet állt elő a nemzetrészek viszonyában. A kedvező helyzet számtalan új kapcsolat létrejöttét eredményezte, de a nagyobb méretű összeborulás iránti kezdeti remények elhaltak a nyugatiak és a kárpátiak viszonyában. A kapcsolat intézményesítését előmozdító szép törekvések egyike, a Magyarok Világszövetsége, több okból sikertelen próbálkozás volt. Két nagy szervezési, szerkezeti tévedés zárta ki alkalmasságát.

1. Jól hangzó megfontolásból az összmagyarságot képviselő polgári szervezetté alakították át az eladdig pártállami szervezetté degradált intézményt. Három régió (Anyország, Kárpát-medence, Nyugat) szervezeti arányosságában kísérelték meg összevonni az aránytalanságokat és összegyeztethetetleneket. Eltérő szükségletek, igények, törekvések szikráztak, villámlottak a szervezet működésében, hogy végül jelentéktelen személyek politikai ambícióinak platformjává zsugorodjon. **Az eredeti Magyarok Világszövetsége, amire sokszor**

hivatkoztak, a kivándoroltak magyarságának megtartására alakult. Ez a követelmény ebben a szerkezetben elhamvadt.

2. Országos tanácsok alkották a Világszövetség társasági alapját, amelyek képviselőket küldtek a budapesti székhelyen rendszeresen megtartott küldöttgyűlésre, amely a legfelsőbb tanácskozási szerv volt (lett volna). Az elnökség (elnök, titkár, elnökségi tagok) végrehajtó szervként jelezve működött, amelyben kiérleletlen terveken örökös viták folytak, az állami ellátmánnyal gazdálkodva igyekeztek kielégíteni sok jogos igényt, amiknek semmi köze nem volt a nyugati szórvány magyarságában való megtartásához. A nyugati régió országos tanácsai mögött – csakúgy mint a másik két régió esetében – az állítólag képviselt társadalomnak csak egyesületi életet folytató része, az egésznek tizede sem volt – akár csak papíron is – kimutatható. Ez nem a szervezés elégtelensége miatt volt így, hanem az a valóság, hogy a nyugati szórvány képviseleti alapú megjelenítése képtelenség.

Tanulság: A nyugati magyar szórvány nem fogható egybe valódi képviseletet képező szervezeti egységbe. A nyugati magyar szórvány egyének milliós létszámával csak elméletileg összegezett (nagyönis csak virtuális) társadalom, amely csak egyéneinek számszerű nyomatékával alkotja a nemzet egy jelentős részét. Velük a nemzetegyesítés mértéke a személyi egyedi kapcsolatok összességében valósul meg. Ennek a nemzetrésznek a nemzet egészéhez csatolása par excellence magyar kormányzati nemzetpolitikai feladat. Ez a feladat Magyarország jelenlegi állapotában nem szenvedhet késedelmet, ezért nem szabad időt és lehetőséget kockáztatni bármiféle demokratikus látszatú önszerveződő kísérletekkel.

Miért kell foglalkozni vele, milyen értéket képvisel egyéneiben vagy azok összességében a nyugati szórvány? Mennyiségileg, minőségileg, segítőkészség tekintetében?

A kiindulási pont az a tény, hogy az elmúlt száz évben távoli országokba került néhány millió magyar, akik – ha már nem magukban, hát utódaikban – számszerűen megvannak és megmaradnak. Magyarságuk létező elem, tartalmilag jobb is lehet, mint az otthoni átlag, ahol sokaknak magyarságuk csak adottság – átélés, nemzetélmény, összehasonlító és mérlegelő lehetőség nélkül. Ami a nemzetpolitikai tevékenységet illeti, a múlt század 40-es, 50-es éveinek emigrációja (nemzeti emigráció) minden széttagoltsága ellenére, és annak ellenére is, hogy általánosan elfogadott politikai képviselet létrehozására mindvégig képtelen volt, fontos nemzetpolitikai feladatokat végzett, meglepően egyöntetűen, a nyugati politikai szervek és közvélemény felvilágosításával a kommunizmust illetően. A másik, ugyancsak fél évszázadon át gyakorolt nemzetpolitikai feladat volt Trianon következményeinek, az elszakított területeken előfordult magyarüldözéseknek ismertetése. Erdélyi szövetségek alakultak világszerte – Melbourneben ma is működik –, tevékenységük a magyar diplomáciatörténet legszebb példái. A magyar nemzetpolitika csak a

redszerváltoztatás után tudott bekapcsolódni ebbe a nemzetpolitikai feladatba – jól-rosszul.

Nagy Károly (egyetemi tanár, Egyesült Államok) neves emigrációs személyiség így szól erről:

„Magyarországon nagyon kevesen, és nagyon keveset tudnak a Kárpát-medencében a nyugati magyarságról, és ennek nem a nyugati magyarság az oka. Holott ez a nemzetrész olyan erőforrás, amely történelmileg egyedi, ez az erőforrás készenléletet teremtett magában arra, hogy szolgálatára legyen a többi magyar nemzetrésznek. Ezt megszólítani, ezzel okosan élni, erről hírt adni, ez viszont magyarországi feladat. De ráadásul még valami más is történt, ami egyedi a történelmünkben. Mi nyugaton úgy éreztük, hogy volt négy-öt olyan magyar sorskérdés, amit Közép-Európában nem lehetett megtárgyalni a diktatúrák miatt, de viszont szükségesnek véltük, hogy ezekről szó legyen, és szükséges ezek érdekében szószólókká válnunk. Afféle küldetéstudatot próbáltunk kialakítani magunkban és egymásban, hogy az 56-os forradalom és általában a magyarság valóságait közvetíteni tudjuk nyugati országoknak: Trianon nyomorát, a kisebbségi magyarság sorsát, a szovjet megszállás rendőrállamában a demokratikus társadalmi berendezkedés hiányát, az egypártrendszer anomáliáit. Tehát nem csak a magyar nyelv és kultúra megtartása lett a célunk, hanem mindmáig az is, hogy segítsük a többi magyar nemzetrészt abban, hogy a gondjait megismerjék felelős helyeken, Brüsszeltől kezdve Washingtonig, Londontól Párizsig, Ausztráliától Dél-Amerikáig. Ez a küldetési gondolkodás, magyarságszolgálati munka célt is adott annak, hogy miért tartsák meg magyar nyelvüket és kultúrájukat nyugati országokban gyermekeink, fiataljaink, polgártársaink. Azért tartsák meg, hogy két-, vagy többnyelvű szószólójává válhassanak a magyar nemzetrészek érdekeinek, gondjainak.”

Meg vagyunk győződve róla, hogy ez a küldetési szolgálat nem csak egykori szükséglet volt, hanem a globalizálódó világban egyre nagyobb jelentősége lesz.

Ami a minőséget illeti, a nyugati szórvány átlagos műveltsége méreteken magasabb, mint a magyarországi átlag. Ennek oka egyszerű, kezdve azzal, hogy az elvándorló, aki vállalja a veszélyeket, a kockázatot, általában tettekes, bátor, egészséges, fiatal, vállalkozó szellemű és iskolázott. A második világháború végén az ország vezető rétege ment el, vagy nem tért vissza, tartva a kommunizmus nemzeti értelmiséggel szembeni várható ellenséges magatartásától. Ugyanez vonatkozik az 1956-os forradalom és szabadságharc megtorlási időszakára, vagy akár a kommunizmus teljes időszakára. Ezt követően pedig éppenséggel a diplomás fiatalok mennek el napjainkig. A teljes kivándorolt magyarságra jellemző, hogy gyermekeiknek igyekeznek a lehető legmagasabb iskolázottságot biztosítani. Mindezek eredményeképp a magyarok, magyar származásúak, magas részarányát ott találjuk a szellemi, ipari,

kereskedelmi, oktatási, diplomáciai, lelkeszi, orvosi, katonai és tudományos pályákon.

Ismeretes, hogy a másfél évszázados elvándorlás nem szűnt meg. Új helyzetben, új okokból, új rétegeket érintve folytatódik. Az európai egyesülés, valamint a globális világrend lehetővé teszi a munkavállalást a magyar nyelvterületen kívül. Bizonyára van megközelítő statisztika arról, hogy hány magyar dolgozik idegen országokban. **Tízezrekről hallani. Az is nyilvánvaló, hogy azok mennek el, akikre Magyarországon is égetően szükség van: a jól képzettek, a vállalkozó szelleműek.** Tegyük fel a kérdést: olyan jó állapotban van Magyarország, hogy lemondhat a jobbára közösségi segédlettel kiképzett tehetséges fiataljairól? Megengedheti magának egy részük folyamatos elvándorlását? Feltehetően vannak olyanok, akik aggodalommal követik ezt a folyamatot. Nyilvánvaló, hogy tilalmi táblákat nem lehet többé felállítani a határokon. De nem szabad elengedni a kezüket, a kiépítendő szervezet által utánuk kell menni, élő kapcsolatot kell létesíteni, hogy a hazától távoli életük, ha lehet, ne legyen végleges, hogy kötődésük ne szakadjon meg.

Szögezzük le: nem a kivándoroltaknak van égető szükségük Magyarországra, hanem fordítva. Bűnös mulasztást követ el a hivatalos Magyarország, ha elhanyagolja a nyugati szórvány beépítését a nemzetbe, ami épp olyan nemzeti érdek, mint a Kárpát-medencén belüli nemzetegyesítés. Kellő intézményrendszer kiépítésével Magyarország bőséges hasznot termelhet az egész magyar nemzet számára.

A nyugati nemzetrészt értékeinek össznemzeti érvényesítése témáját jó ideje felvetettük és igyekeztünk felkelteni rá a figyelmet. Magyarországon a lakiteleki Európa Szabadegyetem rendezvényein hangzottak el az elgondolás figyelemre méltó előadásai. **Lezsák Sándor** lakiteleki országháza sátorkorától az emigráció Mekkája, és ha példára van szüksége az országnak arra, hogy miként kell viszonyulni a harmadik nemzetrészhöz, akkor ő a legfőbb példakép.

Magyarországon **Bakos István** ismeri a legalaposabban a nyugati diszpóra dolgait, és tett asztalra megoldás célzó javaslatot. Itt Ausztráliában számos identitás konferenciát tartottunk, amelyekkel megelőztünk nagyobb, népesebb emigrációs társadalmakat. Amerikában százéves magyar szervezetek végzik munkájukat, amik azért eléggé ismertek a magyar kormányzati körökben.

Célszervezetre van szükség, mert minden eddig létrehozott vagy eltervezett **képviselési szervezet** (például 2000. november 29-én kelt miniszterelnöki határozattal „a Kormány által a rendszeres kapcsolattartás érdekében konzultatív fórumként” létrehozott Nyugati Magyar Tanács, amely „működési rendjét maga állapítja meg.” [1098/2000. XI. 29. Korm.]) **eredménytelen volt, mert kimerült gyűlésekben, ahol szép elképzelések hangzottak el.**

Elgondolásunk a nemzetegyesítő feladat mikéntjéről, javaslatként is, a következő: **Meg kell fogalmazni a célt, amit el kell érni. Létre kell hozni a megfogalmazott cél megvalósításához alkalmas intézményt.** Ennek érdekében a

magyar parlamentnek kellene törvényt alkotnia az intézmény feladatait és elvárásait illetően. Az intézmény feladata lenne:

- A nagyvilágban szétszórtságban élő magyarság integrálása.
- A magyar–magyar kapcsolatok megteremtése és felvirágoztatása,
- A szakmai és érdeklődési körök láncolatának működtetése.
- Ápolni és védeni a magyar nyelvet, -kultúrát, -műveltséget.
- Támogatni mindazokat, akik a történelmi hagyományok szellemében munkálkodnak.
- Sikraszállni a magyarság emberi jogaiért bárhol is éljenek.
- Kivédeni a magyarságot ért rosszindulatú támadásokat és elősegíteni külföldön a magyarságkép eredményes bemutatását.

Az Intézmény a mindenkori magyar kormánnyal együttműködve a Magyar Országgyűlés által megszavazott költségvetési támogatás igénybevételével látná el törvényben lefektetett feladatát. A működését meghatározó törvénynek, többek között a következő elgondolásokat kellene megfogalmaznia:

1. A nagyvilágban élő magyarság integrálásának módszereit.
2. A magyar kataszter felállítását tárgyi, szellemi és művészeti értékekre vonatkozóan.
3. A magyar–magyar szakmai kapcsolatok megteremtését, intézményesítését és támogatását (mint pl. MTA, egyetemek, kamarák, egyházak, kulturális és társadalmi intézmények, minisztériumok, stb.).
4. Az önazonosság megtartása érdekében a magyar nyelv diaszpórában való idegen nyelvkénti oktatását és a magyarság kulturális értékei bemutatását.
5. A külföldön, tengeren túl élő magyar ifjúság Magyarországon való képzésének közép- és felsőfokú megoldását.
6. A magyar örökség ápolását és a magyarságkép javítását.
7. Külföldön az informális, NGO-szintű lobbizást a magyar külpolitika nemzeti konszenzuson alapuló stratégiai céljai érdekében.
8. Internetes tájékoztató szolgálatot, nemcsak magyarul, és e-mail kapcsolatot személyekhez és intézményekhez szólóan.

További feladatok:

Turisztikai kedvezményekkel (ezek megtérülnek a magyarországi tartózkodás alatti fogyasztással) gerjeszteni a Kárpát-medencei óhaza látogatást. **Általános elvként személyes megközelítéssel bevonni és elkötelezetté tenni mindazokat, akik tehetnek valamit a nemzeti összesség érdekében. Szükségesnek látszik magyar irodák létrehozása a magyarokkal népesebb nagyvárosokban. El kell érni, hogy a nyugati magyarok hazajárjanak nyaralni, és hazaköltözzenek nyugdíjas éveikre. Hazavigyék értékeiket. Szorgalmazni kell előnyös ajánlatokkal, hogy pénzüket magyar vállalkozásokba fektessék. A távoli magyarság befektetői kapacitása nagy mértékben mentesítené az országot kegyetlen feltételű hitelek felvételétől.**

Végezetül ajánljuk, hogy a nyugati szorványnak a nemzetpolitikába való beépítésénél vegyék figyelembe a 2008. szeptemberében az ausztriai

Felsőpulyán megtartott tizedik „Kufstein” tanácskozás „*A felszívódás veszélye, a fennmaradás esélyei – Magyar szórványok Európában, Amerikában, Ausztráliában*” anyagát és behatóan foglalkozzanak az ott elhazottakkal. A tanácskozáson 25 országból több mint 300 résztvevő jelent meg, és az itt felszólalók egymástól függetlenül az anyaország felelősségéről, a magyar kormányok kötelességéről szóltak, ami a távolba kerülő magyar tízezreknek az országhoz kötését jelenti, mégpedig azon az alapon, hogy a magyar nemzet jelentős része ma már távol az országtól él, és ez a folyamat nem apad, sőt gyorsul és megállíthatatlan.

A nyugati magyarságban olyan méretű szellemi és anyagi kapacitás rejlik, amivel nem számolni, amit veszni hagyni, bűncselekmény. Életcélként kell tenni a nemzeti szolidaritás eszméjét a tenni képesekben. Arra is kell gondolni, hogy nem évente, de naponta tűnnek el elhalt magyarok hagyatéki vagyoni, vagy kerülnek szeméttelre magyar hagyatékból származó kultúrkinccsek. Nincsenek rá szavak, hogy a mostoha névre rászolgált anyaország, mit herdált el a bolsevista időszakban, és mulasztott a feleszmélésre elfogyasztott húsz évben.

Így képzeljük el a nemzeti együttműködési rendszerben a nyugati szórvány beépítését a nemzetegyesítés programjába.

Sydney, 2010. szeptember 30.

Csapó Endre a Magyar Élet főszerkesztője, és

Kardos Béla a NSW-i Magyar Szövetség elnöke.

*

A nemzeti kormánynak, személy szerint Dr. Semjén Zsolt nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettesnek megküldött Ajánlásra sem tőle sem más illetékestől nem kaptunk választ az azóta eltelt öt év alatt. Ez sértő általánosan is, de esetünkben olyanokat érintett, akik hetedfél évtizede megszakítás nélkül gyakorolták a nemzetegyesítés fogalomkörébe tartozó és számos azt meghaladó egyesületi és szellemi tevékenységet. Méltánytalan is mellőzni, figyelemre sem méltatni a meghirdetett nemzetegyesítés még kialakulatlan programjához jószándékkal felajánlott segítséget ilyen módon elutasítani, mint olyant, amihez hozzászólni nem is lehetünk sem képesek, sem illetékesek.

Sajnálattal tudomásul vettük, és a nemzetegyesítés terén eddig máris létrehozott intézetek munkáját értékelve sajnáljuk, hogy a Magyarok Világszövetsége átszervezése terén elkövetett hibák egyik-másika most megismétlődik.

Utószó

A magyar exodus történetében most új fejezet nyílt, újabb elvándorlási hullám mossa el a magyar reprodukció új hajtásait. A magyar nemzeti emigráció már valóban a múlt, utolsó mohikánjai is már búcsúznak, halkán, érdeklődést nem fölkeltve. Nem adatott meg számára munkája elismerése a nemzet részéről, mint ahogy elmaradt a nemzet hálája azok iránt is, akik a haza fegyveres védelmében magukat, mindenüket odaadták.

Nem változott, inkább sokasodott a magyar származásúak száma világszerte. Mennél inkább kevertebb származású lesz a világ, annál inkább érdekes lesz az egyén számára a saját származása. Szülőhazánk fogyó népessége számára a mindinkább globálissá váló világban növekvő fontosságúvá lesz intézményesen szerves kapcsolatot kiépíteni a világszórvány tagjaival, és szükség lesz valóban működő intézmények létrehozására, amelyek alkalmasak lesznek a hirdetett feladatra: megszólítani minden magyart, éljen bárhol a világon.